

BÀN VỀ HIẾU ĐẠO

Người dẫn chương trình: *Uông Dụng Hòa*

Khách mời phỏng vấn: *Pháp Sư Tịnh Không*

Thời gian: *Ngày 12 tháng 6 năm 2003*

Địa điểm: *Đài truyền hình Vĩ Lai*

Tập 1

MC: A Di Đà Phật. Xin chào chư vị đại đức, cư sĩ! Tôi là Uông Dụng Hòa, rất vui vì hôm nay có cơ hội được phỏng vấn Pháp sư Tịnh Không, mời Pháp sư Tịnh Không khai thị cho mọi người về “*Ý nghĩa của hiếu đạo*”. Trước tiên chúng ta cùng chào Pháp sư Tịnh Không, xin chào Pháp sư!

Hòa Thượng: Xin chào mọi người!

MC: Sư phụ, con nghĩ ở Đài Loan có rất nhiều bạn bè, cư sĩ đều mong muốn được nghe Ngài chia sẻ với mọi người về chủ đề liên quan tới “hiếu”. Trước tiên, có thể mời ngài khai thị cho mọi người về ý nghĩa của hiếu đạo được không? Tác dụng lớn nhất của nó rốt cuộc là gì?

Hòa Thượng: Hiếu đạo không chỉ là trọng tâm trong văn hóa tinh thần dân tộc Trung Quốc, mà nó còn là nền tảng, nguồn gốc của Phật pháp Đại thừa. Cái chữ này, từ trên văn tự Trung Quốc có thể hiện thị ra ý nghĩa của nó. “*Hiếu*”, phía trên là chữ “*lão*”, phía dưới là chữ “*tử*”, trong Lục thư thì nó thuộc về chữ hội ý, để cho bạn khi nhìn thấy chữ này sẽ thể hội được ý nghĩa ở bên trong. Lão biểu thị cho thế hệ trước, tử biểu thị cho thế hệ sau, thế hệ trước cùng thế hệ sau là một thể, để bạn nghĩ tới ý nghĩa này. Bây giờ người nước ngoài nói giữa các thế hệ có sự ngăn cách, các thế hệ mà ngăn cách thì không còn hiếu nữa, trên dưới đã bị tách rời. Thế nên, đời trước còn có đời trước nữa, đời sau còn có đời sau nữa; chữ “*hiếu*” này, nếu bạn ti mi mà thể hội thì nó chính là “*quá khứ vô thủy, vị lai vô chung*”, tạo thành một thể sinh mạng. Nếu như chúng ta nói cùng chung một thể sinh mạng, nói cùng chung thì vẫn còn rất nhiều giai đoạn, đó không phải là ý nghĩa thật sự của hiếu. Hiếu là một thể, tổ tiên của chúng ta ở vô lượng kiếp trước cùng với thế hệ sau là không có điểm bắt đầu cũng không có điểm kết thúc, là một chỉnh thể sanh mạng, đây là ý nghĩa đầu tiên của hiếu đạo.

Trong Phật pháp nói về hiếu thì càng rõ ràng hơn, “*quá khứ không có điểm bắt đầu, vị lai không có điểm kết thúc; ngang trọn khắp mười phương, dọc cùng khắp ba đời*” (Quá khứ vô thủy, vị lai vô chung, hoành biên thập phương, thụ cùng tam tế) là một thể sinh mạng, đây chính là “*pháp thân*” được nói trong Phật

pháp Đại thừa. Pháp thân lớn cỡ nào? Khấp hư không pháp giới. Pháp thân không có giới hạn về thời gian, không có giới hạn về không gian, thời gian và không gian dung hợp thành một thể, hết thảy vạn sự vạn vật được bao hàm trong thời không đó, điều này chỉ có đức Phật mới nói được rõ ràng. Đây là sự việc gì? Đức Phật nói, hết thảy đều là chính mình.

Trong “Đại thừa giáo” nói hư không từ đâu đến? Thế giới từ đâu đến? Thế giới này không phải nói về trái đất, cũng không phải nói về hệ mặt trời hay hệ ngân hà, mà trên thực tế là bao gồm tất cả hệ hành tinh có trong thời gian và không gian. Tất cả các hệ hành tinh này, những thứ mà cảm quan chúng ta có thể nhìn thấy được giống như màn hình tivi của chúng ta vậy, nhìn thấy hình ảnh. Trên thực tế, hình ảnh của nó là do rất nhiều kênh đồng thời hiển thị, chúng ta nhấn nút nào thì hình ảnh đó liền hiện ra, nếu như tất cả các nút đều được nhấn xuống thì hết thảy các kênh đều được hiện lên, đây mới là chân tướng của vũ trụ. Cho nên, trong Hoa Nghiêm đức Phật nói cho chúng biết thế giới là trùng trùng vô tận. Nếu như bạn có năng lực đột phá giới hạn của thời gian và không gian thì hết thảy đều nhìn thấy cả, có thể nhìn thấy quá khứ, có thể nhìn thấy vị lai, có thể nhìn thấy thế giới trong từng hạt bụi nhỏ. Thế giới trong hạt bụi cũng lớn như thế giới cảm quan của chúng ta vậy.

Vì thế trong hiểu đạo viên mãn, không những không có khoảng cách không gian, không có sự đến đi của thời gian, cũng không có lớn nhỏ, đây chính là “*bất nhị pháp môn*” mà trong Phật pháp nói. Nếu như có hai, hai thì đã đối lập, đối lập thì bạn sẽ không nhìn thấy chân tướng. Trong Phật pháp gọi là thật tướng các pháp, đây là trong kinh Bát-nhã nói; bây giờ chúng ta nói về “*vũ trụ*”, chúng ta lại thêm vào một cái “*nhân sinh*”, kỳ thật thêm nhân sinh cũng là không cần thiết. Chân tướng của vũ trụ, nếu như thông đạt, rõ ràng chân tướng thì chúng ta gọi người này là Phật Đà; nếu như mê hoặc, không hiểu rõ đối với chân tướng thì Phật pháp gọi đó là phàm phu. Phàm phu và Phật không khác gì nhau, một bên là sáng tỏ, một bên là không sáng tỏ, nên dùng hai danh từ này. Dù cho sáng tỏ thì chân tướng này cũng không hề tăng thêm chút nào; mê hoặc, không sáng tỏ thì chân tướng này cũng chẳng giảm bớt, cũng chẳng ít đi chút nào. Thế nên mới nói: “*không tăng không giảm, không sanh không diệt, không đến không đi, chẳng có chẳng không*” (bất tăng bất giảm, bất sanh bất diệt, bất lai bất khứ, phi hữu phi vô). Bạn không thể nói nó có, bạn cũng không thể nói nó không. Bạn nói nó không, nhưng nó có tướng; bạn nói nó có, nhưng tướng đó lại sanh diệt trong từng sát na. Trong kinh Kim Cang nói được rất hay, tướng này là “*mộng huyễn bào ảnh*”. Lý này rất sâu, tướng vô cùng vi diệu, không dễ gì lý giải được, nếu toàn bộ đều hiểu rõ rồi thì “*hiếu*”, cái phù hiệu này đều đã biểu thị tất cả.

Thế nên, trong Phật pháp thường nói về pháp môn tông trì, chữ “hiếu” này, phù hiệu này là pháp môn tông trì, đây là do người Trung Quốc phát minh ra, nhưng người Trung Quốc giảng giải không thấu triệt bằng Phật pháp. Có lẽ khi lão tổ tiên chúng ta giảng giải thì rất là thấu triệt, nhưng những điều được ghi chép lại thì quá là giản lược, nên chúng ta không dễ gì thấy được ý nghĩa ở bên trong. Vì vậy trong dạy học của nhà Nho và nhà Phật đều chú trọng ở ngộ tánh, bạn phải ngộ nhập cho sâu, sâu không có bờ mé, sâu không cùng tận, hay gọi là “sâu không thấy đáy, rộng không thấy bờ” (kì thâm vô để, kì quảng vô biên). Thế nên ý nghĩa của chữ này thâm sâu vô cùng!

Thực tiễn hiếu đạo, điều quan trọng nhất là phải hiểu được, nó đại biểu cho cái gì. Chúng ta làm sao để chính bản thân mình thực tiễn được? Điều này là quan trọng nhất, thực hành thì phải có đối tượng cụ thể, chúng ta phải bắt đầu làm từ đâu? Từ cha mẹ, hiếu dưỡng cha mẹ, đây là lời đức Phật dạy cho chúng ta. Chúng ta biết trong hiếu dưỡng thì quan trọng nhất là “thuận”. Thuận rất khó, quá khó! Nếu như những việc cha mẹ làm không hợp tình, không hợp lý, chúng ta phải thuận như thế nào? Có cần phải thuận hay không? Ở Trung Quốc thời xưa có Nghiêu, Thuấn, Vũ, Thang, vua Thuấn đã cho chúng ta một tấm gương tốt nhất. Lý này sâu vô cùng, người bây giờ không cách gì lý giải, cho nên họ không thể tiếp nhận.

Bạn xem, cha mẹ của vua Thuấn, mẹ của ông là mẹ kế, mẹ ruột đã qua đời, mẹ kế lại ghét đứa con chồng này; mẹ kế sanh được một người con trai và một người con gái, luôn muốn trừ bỏ Thuấn. Bản thân Thuấn cũng biết, nhưng ông không cảm thấy cha mẹ mình có lỗi làm gì cả, mà ông luôn thấy do mình làm không đủ tốt, tại sao lại khiến cha mẹ ghét bỏ mình. Hàng xóm lấy làm bất bình thay ông, ngài đi nói với hàng xóm rằng: “*Hành vi và thái độ này của mọi người đối xử với cha mẹ tôi như vậy là không được, mọi người không nên làm như vậy, cha mẹ tôi không có lỗi, lỗi là do tôi*”. Cho nên hoàn toàn có thể quay ngược trở lại bản thân, ngày ngày phản tỉnh, ngày ngày sửa lỗi, ba năm đã cảm hóa được cha, mẹ kế và người cả nhà ông. Đó gọi là tâm chân thành, cô nhân Trung Quốc thường nói: “*Tâm chân thành đến cùng cực, vàng đá cũng phải cảm động*” (Tinh thành sở chí, kim thạch vi khai), hòn đá ngoan cố cũng có thể cảm hóa thì con người làm sao không thể cảm hóa cho được? Họ không thể cảm hóa là do bạn chưa làm được! Tâm chân thành của bạn vẫn chưa đủ nên không cảm hóa được, không cảm hóa được đối phương. Sau khi Thuấn làm được ba năm thì cả nhà đều được cảm hóa, hàng xóm láng giềng cũng được cảm hóa. Quốc vương đương thời là vua Nghiêu, vua Nghiêu nghe nói có một người như vậy liền triệu kiến ngài đến, mang hai người con gái của mình gả cho ngài, lại đem cả ngôi vua nhường cho ngài. Đây là tấm gương tốt về việc hành hiếu, tận hiếu.

Cho nên chúng ta bắt đầu làm từ cha mẹ mình, đây là điểm khởi đầu, sau đó mở rộng ra tới hết thấy chúng sanh trên thế giới đều có thể cảm hóa. Hết thấy chúng sanh đó bị nhiễm phải rất nhiều tập khí không tốt, tà tri tà kiến, có thể cảm hóa được không? Có thể. Bắt đầu làm từ đâu? Bắt đầu làm từ chính bản thân chúng ta. Không cảm hóa được, là do chính chúng ta không đủ chân thành, “*thành tặc linh*”. Cơ sở, nền tảng của lý luận chính là phải khẳng định hết thấy chúng sanh bản tánh là lương thiện. Câu đầu tiên trong Tam Tự Kinh có nói: “*Nhân chi sơ, tánh bản thiện*”, bạn phải khẳng định hết thấy chúng sanh tánh bản thiện. Trong Phật pháp thì khẳng định hết thấy chúng sanh đều có Phật tánh. Chúng sanh hữu tình đều có Phật tánh. Chúng sanh vô tình, vô tình tức là chúng không có vọng tưởng, không có phân biệt, không có chấp trước, chúng có pháp tánh. Phật tánh và pháp tánh là một tánh, đều là thuần tịnh thuần thiện. Vì vậy chúng ta nhất định phải khẳng định điều này.

Do đó, ở nước ngoài có vài giáo sư hỏi tôi, họ nói: “*Hitler, ông ấy cũng thiện sao?*”, là thiện, không sai, ông ấy cũng thiện, bản tánh của ông ấy là thiện. Trong Phật pháp có nói được rất rõ ràng, thế nào là bản tánh? Phật pháp nói căn tánh của sáu căn chúng ta, mắt là tánh thấy, tai là tánh nghe, mũi, lưỡi, thân là tánh giác, ý là tánh biết; “*kiến văn giác tri*” thuần tịnh thuần thiện, Hitler cũng thuần tịnh thuần thiện, nói vậy là sao? Thí dụ, chúng ta lấy mắt ra làm ví dụ, mắt chúng ta nhìn thấy những cảnh tượng bên ngoài, mắt thấy, đây là cái thấy đầu tiên. Cái mắt thấy đầu tiên, niệm đầu tiên, bạn vẫn chưa khởi lên ý niệm, lúc đó bạn chưa có phân biệt, chưa có chấp trước, chưa có khởi tâm, chưa có động niệm, chính là nói trong cái thấy này chắc chắn không có vọng tưởng, phân biệt, chấp trước, cái thấy này là thuần tịnh thuần thiện, đây chính là tánh thấy của bạn đang thấy.

Nhưng phiền phức là ở đâu? Niệm thứ hai là phiền phức rồi, niệm thứ hai là đã rơi vào trong ý thức. Rơi vào trong ý thức tức là có vọng tưởng, phân biệt, chấp trước; trong vọng tưởng, phân biệt, chấp trước đó sẽ có thiện, có bất thiện, cái thiện này là thiện của thiện ác, thiện của thiện ác là niệm thứ hai, không phải niệm thứ nhất. Niệm thứ nhất thuần tịnh thuần thiện, trong đó không có thiện ác, không những không có ác mà ngay cả thiện cũng không có. “*Nhân chi sơ, tánh bản thiện*”, tôi tin là thánh hiền Trung Quốc nói về bản thiện, cùng với niệm đầu mà Phật pháp nói là cảnh giới giống nhau, nhưng Phật pháp nói được rõ ràng, phân tích rất thấu triệt.

Cho nên hết thấy những cái bất thiện, thiện ác đối lập, những cái này là tập khí, là tập tánh, phần sau Tam Tự Kinh có nói đến, phần đầu thì nói về bản thiện, tiếp theo là nói “*tánh tương cận, tập tương viễn*”. Tập tánh! Tập là bị ô nhiễm

rồi, ô nhiễm không phải chỉ trong đời này mà là nhiều đời nhiều kiếp. Bạn có những ô nhiễm tốt, những huân tập thiện thì sẽ trở thành thiện; những huân tập bất thiện thì sẽ trở thành ác. Do đó, giáo dục quan trọng hơn bất cứ thứ gì. Cho nên thánh nhân, thánh nhân và người bình thường khác nhau chỗ nào? Khác biệt không giống nhau, thánh nhân biết giáo dục, đây là sự khác biệt giữa người bình thường, phàm nhân và thánh nhân, phàm nhân thì coi thường sự giáo dục.

Vì vậy Trung Quốc từ xưa đến nay, bắt đầu từ vua Nghiêu, trong lịch sử có nói rất rõ ràng; vua Nghiêu trước thời vua Thuấn, giáo hóa nhân dân, trị vì đất nước, dạy học làm đầu! Nền chính trị của các ngài không phải là làm kinh tế, không phải là làm công thương nghiệp, những cái này không phải việc làm đầu, việc đầu tiên là giáo dục; những việc khác đều là việc phía sau, giáo dục là gốc rễ. Thế nên, *“kiến quốc quân dân, giáo học vi tiên”*, trước hết phải làm giáo dục cho tốt. Dạy cái gì? Dạy luân lý, dạy đạo đức, không khác với việc dạy học của Phật pháp. Việc dạy học trong Phật pháp được xây dựng trên nền tảng của hiếu đạo, Nho gia cũng là trên nền tảng của hiếu đạo, cho nên về căn bản thì chúng hoàn toàn tương đồng, gốc rễ giống nhau.

Nội dung mà Phật pháp giáo dục mọi người là ba việc này, điều này tôi cũng thường nói đến: Việc thứ nhất là quan hệ giữa người với người; việc thứ hai là quan hệ giữa con người với đại tự nhiên, hoàn cảnh đại tự nhiên ở đây là nói đến cả hư không pháp giới chứ không phải chỉ có trái đất này thôi; việc thứ ba là quan hệ giữa con người với thiên địa quỷ thần, điều này bây giờ người ta rất khó tiếp nhận, họ nói đây là mê tín, thật ra là có đạo lý của nó. Nếu dùng khoa học để nói chính là quan hệ giữa con người với những sinh vật ở những tầng không gian khác nhau, như vậy thì mọi người có thể tiếp nhận, nói cách khác thì cũng chỉ là một việc mà thôi! Trước đây thì không nói về các tầng không gian mà nói là thiên địa quỷ thần, bây giờ thiên địa quỷ thần chính là những tầng không gian khác nhau. Ba mối quan hệ này làm cho rõ ràng, làm cho sáng tỏ rồi thì gọi là Phật, gọi là Bồ Tát. Tất cả đều hiểu rõ ràng, hiểu sáng tỏ rồi thì suy nghĩ của bạn sẽ đúng đắn, chắc chắn sẽ không có sai lầm! Cách nghĩ, cách nhìn không có sai lầm thì gọi là chánh tri chánh kiến. Khi đó bạn xử sự, đối người, tiếp vật; bạn đối người, đối việc, đối vật, cách làm của bạn nhất định là chính xác, chắc chắn đức hạnh biểu hiện ra là hoàn toàn tương ứng với tự tánh, đây gọi là thánh học!

Vì vậy, cổ thánh tiên hiền là người sáng suốt thật sự, các ngài ở trong xã hội này sẽ làm những ngành nghề gì? Nhất định sẽ làm công tác giáo dục, các Ngài sẽ không làm những ngành nghề khác. Đức Phật Thích Ca Mâu Ni xuất thân là vương tử, Ngài có thể kế thừa ngôi vua, nhưng Ngài đã từ bỏ ngôi vua, ngài đi xuất gia. Cả đời Ngài làm việc gì? Dùng lời hiện nay để nói là giáo dục xã hội

văn hóa đa nguyên. Nếu như chúng ta dùng những danh từ hiện nay để xưng hô với Ngài thì Ngài là nhà giáo dục xã hội văn hóa đa nguyên. Không Lão Phu Tử cũng là như vậy, *“hữu giáo vô loại”*, Ngài không phân biệt quốc gia, không phân biệt người nước nào, cũng không phân biệt chủng tộc, cũng không phân biệt tín ngưỡng tôn giáo, chỉ cần bạn đến học thì tôi sẽ nghiêm túc dạy bạn, *“giáo dục không phân biệt”*. Thân phận của bản thân Ngài, Chúng ta dùng lời hiện nay để nói, Ngài là một người làm công tác tự nguyện trong mảng giáo dục xã hội văn hóa đa nguyên. Bởi vì Ngài cả đời dạy học, Ngài không thu học phí của người ta, không cần người ta cúng dường, hoàn toàn tận hết nghĩa vụ, cho nên Ngài là nghĩa công. Ngài đã cho chúng ta một tấm gương tốt nhất, một mô phạm tốt nhất, thành tựu của Ngài là không thể nghĩ bàn, thế nên Ngài nhận được sự kính ngưỡng của người đời sau. Buồn thay, bây giờ lại biến thành tôn giáo, đây là một điều vô cùng bất hạnh.

Cho nên Phật giáo là giáo dục, nó không phải là tôn giáo, điều này chúng ta phải nhận thức rõ ràng. Chúng ta học Phật là học theo đức Phật Thích Ca Mâu Ni, chúng ta học giáo dục xã hội văn hóa đa nguyên. Đem hiểu tâm này, từ cha mẹ của mình, hiểu kính cha mẹ mở rộng ra là hiểu kính hết thầy chúng sanh. Điều này trong kinh Phật nói rất hay, nhưng nhà Nho thì chưa nói đến, trong kinh Phật nói rằng: *“Tất cả người nam là cha ta, tất cả người nữ là mẹ ta”*, bạn phải mở rộng hiểu tâm này ra, mở rộng đến hiểu thuận hết thầy chúng sanh. Đức Phật lại nói: *“Hết thầy chúng sanh đều là cha mẹ quá khứ, chư Phật tương lai”*, chúng ta có thể dùng tâm hiểu kính đối với hết thầy chúng sanh thì đó gọi là học Phật.

Thật ra mà nói thì ngày nay chúng ta rất đau khổ, người nước ngoài nói ngày tận thế, năm 2000 là gì? Là bước ngoặt của ngày tận thế, dấu hiệu của ngày tận thế. Lịch sử từ xưa đến nay có ba lần *“phản Kitô”*, phản Kitô chính là dấu hiệu của ngày tận thế, thế giới này sẽ có những tai họa nghiêm trọng. Vậy thế nào là phản Kitô? Từ trong câu nói này tôi thể hội được, từ nghĩa rộng mà nói, trong Kitô giáo có nói về phản Kitô, đây là nghĩa hẹp; từ nghĩa rộng mà nói thì chính là các tín đồ tôn giáo phản tôn giáo, không những là Kitô giáo mà các tín đồ Phật giáo cũng phản Phật giáo, sao lại nói là phản Phật giáo? Bạn xem đức Phật có tấm lòng như vậy, dạy chúng ta đối với hết thầy chúng sanh đều phải tôn kính như đối với cha mẹ, đối với đức Phật, hiểu thuận giống như hiểu thuận cha mẹ. Bây giờ tâm hiểu kính này của chúng ta không còn nữa, ngay cả tâm hiểu thuận cha mẹ cũng không còn nữa; tâm kính Phật này là kính hết thầy chúng sanh, ý niệm kính trọng hết thầy chúng sanh này cũng không còn nữa, tín đồ Phật giáo phản Phật giáo. Tất nhiên Kitô giáo cũng phản Kitô giáo, tại vì sao? Kitô giáo dạy bạn yêu người thế gian, bây giờ bạn không yêu người thế gian nữa, bây giờ bạn đối lập với người thế gian, đây chính là đại bất hiếu.

Năm ngoái khi tôi ở Nhật Bản, là ở đài truyền hình, một mục sư Kitô giáo người Nhật đến phỏng vấn tôi. Mục sư này là một lãnh tụ của Kitô giáo Nhật Bản, ông ấy là một giáo sư đại học, tôi rất mến ông, ông rất sáng suốt. Ông hỏi tôi rất nhiều vấn đề, tôi đều giải đáp cho ông, sau cùng có hỏi một vấn đề như thế này, ông nói: *“Tâm lượng của Kitô giáo chúng tôi rất nhỏ hẹp, không thể nào bao dung người khác. Pháp sư, vậy thì phải làm sao đây?”* Ông hỏi vấn đề này rất hay! Tôi liền nói với ông, tôi nói: *“Đáp án của câu hỏi này nằm ngay trong kinh điển của các bạn”*. Ông ấy rất ngạc nhiên: *“Đoạn nào trong kinh?”* Tôi nói: *“Trong kinh của các bạn không phải nói là ‘Thần yêu người thế gian’ hay sao?”* Ông nói: *“Đúng đúng, có! Thượng đế yêu thương người thế gian”*. Tôi bèn nói với ông, tôi nói: *“Thần và Thượng đế yêu tôi, không yêu ông”*. Ông ấy liền cảm thấy rất kinh ngạc. Tại sao? Tôi là người thế gian, Thượng đế yêu người thế gian, tôi cũng yêu người thế gian, tôi yêu người thế gian, tôi cũng yêu Thượng đế; Thượng đế yêu người thế gian, tất nhiên cũng yêu tôi. Tại sao không yêu ông? Ông yêu Thượng đế, không yêu người thế gian. Tại sao? Ông cùng với người thế gian có phân cách, những người không tin Kitô giáo thì ông không yêu, đây không phải là ý của Thượng đế, đây gọi là gì? Dùng lời hiện nay thì gọi là phản Kitô.

Tôi nói: Tình yêu của Thượng đế, lòng từ bi của đức Phật là những thứ trừu tượng, trống rỗng, các ngài dùng cái gì để yêu? Những chúng sanh khổ nạn trong thế gian này làm sao nhận được lòng từ bi? Làm sao nhận được tình yêu? Tôi nói: *“Ông nhất định phải hiểu rằng, tình yêu của Thượng đế là bảo những giáo sĩ của các bạn, những tín đồ của Thượng đế, mang tình yêu của Thượng đế phải từ chính bản thân các bạn lan tỏa đến mọi người thế gian, như vậy các bạn mới là những tín đồ chân thật của Thượng đế”*. Phật giáo thì phải dùng lòng từ bi của đức Phật, lòng từ bi của đức Phật cũng là thứ trống rỗng, cũng là thứ trừu tượng, nhất định phải được thực hiện từ bản thân của người đệ tử Phật. Đệ tử Phật phải mang lòng từ bi của đức Phật từ bản thân chính mình lan tỏa đi khắp nơi, bố thí ân đức cho hết thảy chúng sanh, như vậy mới chân thật là đệ tử Phật. Nếu như bạn mong muốn đức Phật từ bi với mình, mà bạn không biết từ bi đối với hết thảy chúng sanh, làm gì có chuyện đó! Đó gọi là phản Phật giáo.

Vì vậy, mỗi một tôn giáo họ không hiểu rõ ý nghĩa thật sự trong kinh điển của mình, không thể thực hành, đó gọi là phản tôn giáo. Chúng ta xem thế giới này hiện nay, thật sự là có hiện tượng này, hiện tượng này là dấu hiệu của ngày tận thế. Tại sao xã hội động loạn? Tại sao lòng người không có nơi nương tựa? Không có nơi quay về! Thế nên lòng người hoang mang, nói như bây giờ là không có cảm giác an toàn. Tại sao họ lại không có cảm giác an toàn? Ở trong đây có lý do cả, nếu như tín đồ tôn giáo thật sự lý giải được giáo nghĩa, thật sự thực hành được giáo nghĩa, thì họ sẽ có cảm giác an toàn. Bất luận thế giới động loạn ra sao,

bất luận tai họa nghiêm trọng như thế nào, họ vẫn an toàn, họ vẫn tự tại, họ sẽ không bị những thứ đó quấy nhiễu, đây chính là điểm tốt trong việc dạy học của tôn giáo. Vì thế, không có một tôn giáo nào không được cắm rễ trên nền tảng của hiếu đạo, cho nên hiếu đạo là chân lý của vũ trụ, là trọng tâm của vũ trụ, nó quan trọng hơn bất kì điều gì khác. Chúng ta phải thật sự nhận thức nó, lý giải nó, thực hành nó, sự thọ dụng trong đời này không ai có thể tưởng tượng được, thật sự là không thể nghĩ bàn. Trong đây bao gồm cả trí tuệ viên mãn, đức năng viên mãn, tướng hảo viên mãn.

MC: Sư phụ vừa rồi đã dùng những ví dụ hết sức đơn giản dễ hiểu, nhưng lại rất hài hước thú vị để nói cho chúng con biết về ý nghĩa thật sự của hiếu đạo, thật ra nó cũng là chân lý của vũ trụ, là trọng tâm của vũ trụ. Sư phụ đã đặc biệt nhắc đến, thật ra ý nghĩa lớn nhất của nó là chữ “*thuận*” này, nhưng nó cũng là điều khó làm được nhất. Con nghĩ rất nhiều bạn trẻ trong xã hội ngày nay, có lẽ sẽ có những thắc mắc như vậy, muốn mời sư phụ khai thị thêm. Nghĩa là trong tâm họ thật ra cũng rất muốn thuận, thế nhưng thí dụ đứa trẻ này ngày nay có thiên bẩm về mặt nghệ thuật, nhưng cha mẹ của em lại nói: “*Không được, con phải đi học y*”; hoặc là ngày nay bạn trẻ này, em ấy yêu một cô gái, kết quả cha mẹ em ấy lại nói: “*Không được, cô gái đó mẹ cảm thấy không tốt, con phải cưới một cô gái khác*”. Những tình huống như vậy, con nghĩ rất nhiều bạn trẻ đều muốn hỏi; sư phụ, gặp phải những tình huống như vậy thì nên làm thế nào?

Hòa Thượng: Thuận, việc này tương đối khó, thuận này phải có trí tuệ, không phải thuận về mặt tình cảm, thuận về mặt tình cảm sẽ để lại rất nhiều di chứng, đây là sai lầm. Cho nên, nếu không có trí tuệ cao độ thì bạn rất khó để thuận. Thế nên, tại vì sao việc dạy học trước đây, việc dạy học của người Trung Quốc xưa là bắt đầu từ lúc năm tuổi. Trẻ con bây giờ thông minh, có đồng học đến nói với tôi, phải nên sớm hơn, bắt đầu dạy từ hồi ba tuổi rưỡi, càng nhỏ càng dễ dạy, dạy cho các em những đạo lý thánh hiền, như vậy trong tâm thức của các em đã được cắm rễ.

Điều này bản thân tôi cũng có cảm nhận rất sâu sắc, những người ở độ tuổi chúng tôi vẫn còn tiếp xúc được một chút rìa của giáo dục thời xưa, có lẽ những người nhỏ hơn tôi tầm hai đến ba tuổi thì không còn nữa. Tôi lúc còn nhỏ, tầm sáu đến bảy tuổi, hồi đó là giáo dục tư thực, cha mẹ biết làm tấm gương tốt cho con cái, chịu ảnh hưởng của những quan niệm cũ này. Có lẽ do quê hương chúng tôi có truyền thống học tập khá sâu dày, vùng đó hồi xưa gọi là phái Đồng Thành, chúng tôi thuộc phái Đồng Thành. Ba thành phố Đồng Thành, Thư Thành và Lô Giang cách nhau rất gần, nếu tính theo quãng đường hiện nay đi có lẽ chưa đến ba mươi cây số. Khoảng cách giữa ba thành phố đó đều chưa đến ba mươi cây số,

khoảng tầm hơn hai mươi cây số mà thôi, thành phố nhỏ, văn phong rất hưng thịnh, cho nên ở dưới quê không có ai mà không đi học, đều học tư thực. Tư thực của chúng tôi đa phần đều dạy ở từ đường, lấy từ đường làm trường học.

Tôi có ấn tượng rất sâu sắc, hình như là hồi sáu, bảy tuổi, ngày đầu tiên bước vào trường tư thực, cha tôi dẫn tôi đi học. Khi vào học thì trước tiên phải hướng về Khổng Lão Phu Tử, hồi đó không có tranh, chỉ viết một bài vị lớn, **“Đại thành chí thánh tiên sư Khổng Lão Phu Tử thần vị”**, trước tiên phải hành lễ với Khổng Lão Phu Tử, cha tôi ở phía trước, tôi ở phía sau, hành đại lễ *“tam quỳ cửu khấu”* trước bài vị của Khổng Tử. Đó là một đại lễ vào thời đại đế vương trước đây. Sau khi bái Khổng Phu Tử xong sẽ mời thầy lên ngôi, cha tôi ở phía trước, học trò chúng tôi ở phía sau, cũng hành lễ tam quỳ cửu khấu đối với thầy giáo. Chúng tôi nhìn thấy cha mình cung kính đối với thầy giáo như vậy, sau này những lời thầy nói chúng tôi không nghe được sao? Sau khi hành lễ xong, lại mang lễ vật, chút tiền tài đến biếu thầy.

Vào thời đó, thầy giáo dạy học thật sự mà nói thì đều không có khái niệm thu học phí, tùy theo hoàn cảnh của gia đình học trò, khá giả thì biếu nhiều một chút, không thì ít một chút, thầy tuyệt đối không có so đo tính toán. Nếu như thật sự quá nghèo khó, thầy không những không nhận lễ vật của học trò, có khi thầy còn chăm sóc cho học trò, rất đáng được người kính trọng! Cho nên thời đó là sự giáo dục chân thật, không giống như hiện nay, học thêm phải tính tiền từng giờ, biến thành thương nghiệp hóa cả rồi. Vào thời xưa, nghề cao quý nhất là dạy học, nghề thứ hai là thầy thuốc, thầy thuốc cũng rất cao quý. Thầy thuốc là cứu người, cho nên không có việc thầy thuốc thu tiền khám bệnh, không có, thời xưa không có, nếu có thầy thuốc như vậy thì sẽ không có ai đến tìm họ. Thầy thuốc là phải cứu người, khi nào nguy cấp thì đi tìm họ, tuyệt đối không có chuyện bàn tới chi phí. Cũng giống như việc đối với thầy giáo vậy, chúng ta tận tâm tận lực thể hiện một chút lòng thành với thầy thuốc, biếu một số tài vật; nếu như thật sự nghèo khổ thì bác sĩ đó ngay cả thuốc men cũng đều tặng cho họ, đây là *“y đức”*. Hai hạng người này được người trong xã hội tôn kính nhất. Nhưng hai hạng người này, đặc biệt là người làm thầy, rất bần khổ, họ không có thu nhập cố định, nhưng được người ta tôn kính, thầy giáo đều vì giáo dục.

Thầy dạy dỗ học trò làm sao biết hiếu thuận cha mẹ; cha mẹ ở nhà dạy dỗ con cái làm sao biết tôn sư trọng đạo, cho nên hiếu và kính là được học như vậy; không phải chỉ giảng cho bạn, mà họ còn biểu hiện ra cho bạn xem, làm cho bạn xem, cái ấn tượng này bạn sẽ ghi nhớ suốt đời, bạn sẽ niệm niệm không quên. Thế nên trong một xã hội hỗn loạn như thế này, chúng ta không bị ô nhiễm, vẫn có thể giữ gìn được tâm thanh tịnh, do hồi nhỏ gốc rễ đã được cắm, biết hiếu thân.

Nếu như chúng ta làm những chuyện bất thiện thì chúng ta sẽ cảm thấy lương tâm cắn rứt, thấy có lỗi với cha mẹ; nếu có những hành vi không tốt thì chúng ta sẽ thấy hổ thẹn, có lỗi với thầy giáo. Cho nên cha mẹ, thầy giáo, đây chính là sức mạnh của hiếu kính, nó sẽ rất tự nhiên trở thành mực thước cho cuộc đời bạn, bạn không dám có những ý nghĩ tà vạy, không dám làm những hành vi sai trái. Tại sao vậy? Cảm thấy có lỗi với cha mẹ, cảm thấy có lỗi với thầy giáo. Công ơn dưỡng dục của cha mẹ, công ơn dạy dỗ của thầy giáo, trong Phật pháp có nói, thân mạng của chúng ta có được từ nơi cha mẹ, pháp thân huệ mạng của chúng ta có được từ nơi thầy giáo.

Thế nên thành tựu của một người có được là nhờ cha mẹ và thầy giáo dạy bảo! Cho nên giáo dục gia đình là gốc rễ của tất cả giáo dục. Nhưng hiện nay giáo dục gia đình không còn nữa, thế giới này làm sao không động loạn cho được? Giáo dục nhà trường không còn nữa, trong giáo dục nhà trường dạy luân lý đạo đức, dạy hiếu thân tôn sư, nhưng đã hoàn toàn không còn, không có người giảng. Giáo dục xã hội thì sao? Hiện nay bạn có thể xem thấy được, trên truyền hình toàn là chiếu những thứ gì? Nội dung báo chí bạn xem là những thứ gì? Bạn xem phim điện ảnh, ca hát, những nghệ thuật này đều là mặt tiêu cực, không phải mặt tích cực. Trước đây những biểu diễn nghệ thuật này đều là mặt tốt, giống như thời xưa có “Nguyên khúc”, thời Minh Thanh có “Kinh kịch”, dân gian có “Hý kịch”, nội dung biểu diễn rất nhiều. Nhưng bạn tỉ mỉ mà quan sát thì chúng đều không nằm ngoài “*trung, hiếu, tiết nghĩa*”, chúng lấy nội dung đó làm trọng tâm, trung hiếu tiết nghĩa. Trong đó thể hiện rõ nét nhất là gì? Nhân quả. Thiện có thiện báo, ác có ác báo, chúng dạy bạn những điều này! Bây giờ thì không còn nữa, vậy thì rất là đáng sợ.

Tôi đến đây, nhìn thấy bạn đều đeo khẩu trang, thật buồn cười! Bạn sợ chết như vậy sao? Nếu như bạn thật sự hiểu nhân quả, sống chết có số, phú quý do trời, nếu bạn có thể đem “Liễu Phàm Tứ Huấn” đọc cho thông suốt rồi thì sự việc này sẽ không còn nữa. Sars là bệnh cảm mạo rất thông thường, có gì đáng sợ đâu! Mọi người sợ đến mức độ này. Làm cho người trên toàn thế giới căng thẳng như vậy, ai gây ra? Giới truyền thông gây ra. Những chuyện ôn dịch năm nào mà chẳng có? Mỗi năm đều có, không có ai đưa tin thì mọi người không biết, thế nên xem như không có chuyện gì, tâm bình tĩnh, thanh tịnh. Đối với sự việc này tôi đã nói rất nhiều lần rồi, việc này rất bình thường, không có gì ghê gớm cả. Ngày nay dịch Sars đã biến thành tình hình như vậy, khi vừa mới xảy ra, những đồng tu ở Hồng Kông hỏi tôi, tôi nói: “*Ôn dịch, mỗi năm đều là vào giao mùa Xuân - Hạ, vào lúc thay đổi thời tiết thì sẽ xảy ra những việc này, giao mùa Thu - Đông, mỗi năm hai lần, trong lịch sử đều có ghi chép lại. Hơn nữa đây là những bệnh rất dễ điều trị*”.

Bạn nói xem con vi khuẩn này, độc tố mà vi khuẩn mang đến, tại sao vi khuẩn lại có độc? Chất độc của vi khuẩn là do tâm độc của con người chúng ta truyền nhiễm cho chúng. Trong kinh Phật có nói, con người chúng ta có ba thứ độc là tham, sân, si. Khi tôi giảng kinh đã nói qua rất nhiều lần rồi, đây là bệnh độc nghiêm trọng nhất, tham sân si. Chúng ta đã đem bệnh độc này truyền cho vi khuẩn, vi khuẩn lại quay lại truyền cho chúng ta. Thời xưa ở Trung Quốc điều trị những ôn dịch này, ôn dịch chính là bệnh độc! Bạn xem Trung y nói thế nào? Giải độc, hóa giải. Ý niệm, biện pháp đều rất ôn hòa, cho nên chữa bệnh rất dễ dàng, độc tố của vi khuẩn liền không còn nữa, được hóa giải rồi, nhất là vào lúc này. Thời xưa, khi xảy ra ôn dịch như vậy thì phải bắt đầu từ Đế vương, Đế vương phải đại xá thiên hạ, làm nhiều việc tốt, trai giới. Đây là dùng biện pháp hòa bình, hy vọng bệnh độc này có thể giảm nhẹ, có thể hóa giải, rất có đạo lý, không phải là mê tín.

Hiện tại chúng ta xem thấy, Tây y của phương Tây họ không hiểu được đạo lý này, họ nhìn thấy bệnh độc này, *“chúng ta phải tiêu diệt nó, chúng ta phải giết chết nó, phải đối đầu với nó”*, một khi đối đầu như vậy thì sao? Nó sẽ biến đổi, trở nên càng ngày càng độc. Bạn ác với nó, nó sẽ càng ác với bạn hơn, vậy thì rắc rối lớn lắm. Vốn dĩ sự việc này, tôi dự đoán là khoảng một tháng sẽ qua thôi, sẽ là như vậy! Không thể nào vượt quá tháng rưỡi, nhưng bây giờ thành ra hơn ba tháng rồi, đó là do nguyên nhân gì? Chính là bạn đối đầu với nó, oán hận hai bên sẽ càng kết càng sâu nên mới thành như vậy. Cho nên bạn xem thử Trung y, Trong nhà trung y hồi xưa không có ai là không thờ Quán Thế Âm Bồ Tát, đây là tâm từ bi! Vì thế chúng ta không thể nào dùng cách đối lập, tiêu diệt đối phương, không thể nào, chúng cũng là chúng sanh.

Con người chúng ta có nhân quyền, quyền sống của con người, vi khuẩn cũng có quyền của vi khuẩn, chúng cũng có quyền được sống, hai bên có thể chung sống hòa bình, có thể không xâm phạm lẫn nhau. Một khi bạn vừa đối lập thì sẽ đụng chạm nhau, va chạm rồi. Thực ra mà nói cũng chẳng có gì ghê gớm, bạn xem cả thế giới ngày nay, theo thống kê của tổ chức y tế thế giới, số người chết vì virus Sars trên toàn thế giới còn chưa đến 2000 người! Chúng ta ở Australia, Australia mỗi năm số người chết vì cảm mạo vượt hơn 2000 người, Sars không sánh bằng bệnh cảm mạo thông thường ở Australia, cho nên không có việc gì cả. Mọi người có vẻ hoang mang như vậy, làm ra tình hình này, truyền thông báo chí ngày ngày đưa tin, khiến nó trở thành tin nóng, trên thực tế là chuyện bé xé ra to, chúng ta phải hiểu được đạo lý này. Cho nên, dùng tâm bình thường để nhìn nhận, nếu dùng tâm như không có chuyện gì để tiếp nhận vấn đề thì sự việc này lập tức sẽ qua đi, đừng nên đối lập. Từ phương diện này chúng ta có thể lý giải được, chúng ta không thể nào đối lập với bất kỳ một người nào trong

xã hội này, không được đối lập với bất kì một loài động vật, thực vật hay khoáng vật nào cả, mãi mãi duy trì hòa hợp, như vậy tốt đẹp biết bao.

Đặc biệt là mấy năm gần đây, Nhật Bản có Tiến sĩ Giang Bồn Thắng, ông nghiên cứu kết tinh của nước, hình như ở Đài Loan đã phiên dịch rất nhiều, tôi có thấy một bản dịch của Đài Loan. Vào ba tháng trước mới có đồng học đem tin tức này nói cho tôi biết. Sau khi xem xong thì tôi rất hoan hỷ, tôi liền nghĩ đến trong kinh Lăng Nghiêm, đức Phật có nói: *“Chư pháp sở sanh, duy tâm sở hiện, nhất thiết nhân quả, thế giới vi trần, nhân tâm thành thể”*, đức Phật đã nói từ lâu rồi! Đây chính là pháp tánh, từ trong nước ông phát hiện ra nước có pháp tánh, tâm và tánh là cùng một ý nghĩa. Pháp tánh này, đặc trưng của tánh chính là nó có thể nhìn, nó có thể nghe, nó có thể cảm nhận, nó có thể biết. Từ thí nghiệm khoa học mà ông ấy biết được sự việc này, họ cảm thấy vô cùng ngạc nhiên, chúng ta thì thấy rất bình thường. Chúng ta hiểu được, nhưng không có phương pháp thực nghiệm đưa ra, còn ông ấy thì có thể làm ra thí nghiệm, đây là một việc tốt.

Ở Đài Loan tôi thấy đưa tin, có rất nhiều trường tiểu học, có một số học sinh tiểu học, giáo viên hướng dẫn học sinh làm thí nghiệm, dùng bánh bao, dùng chuối, dùng táo để làm thí nghiệm. Chia thành ba tổ, tổ này thì dùng ý niệm thiện để đối đãi với chúng, *“mình rất hoan hỷ với bạn, cảm ơn bạn, rất thích bạn”*; tổ kia thì *“tao rất ghét mày”*, làm thí nghiệm; một tổ nữa thì không để tâm đến chúng. Kết quả sau khi để đó hai tuần, mỗi ngày dùng ý niệm tốt để chúc phúc chúng, chúng vẫn rất tốt, không có gì thay đổi; tổ dùng ý niệm xấu thì chúng bị thối rữa rõ rệt, bị hỏng, hỏng hết một nửa, không bị hỏng hoàn toàn; còn tổ hoàn toàn không để tâm đến chúng thì chúng bị hỏng hết.

Tôi đã xem rất nhiều báo cáo thí nghiệm, tôi nói: Tốt! Các bạn làm với những thực vật này, nhưng trên thực tế thì khoáng vật cũng có *“thấy, nghe, cảm nhận và biết”*, cái bàn này, cái ghế này, bùn đất cát đá này đều có thể thấy, có thể nghe có thể cảm nhận, có thể biết. Cho nên tôi muốn tìm Tiến sĩ Giang Bồn Thắng để nói chuyện trực tiếp với ông ấy, bảo ông ấy làm thêm thí nghiệm, rất tốt! Sau đó bạn sẽ thấy được, cả vũ trụ là một thể rất sống động, không phải bất động. Tôi và ông ấy có liên lạc với nhau, vào hồi đầu tháng tám ông có đến Australia để phỏng vấn, tôi có tiếp đón ông. Đây là một phương pháp rất hay, bởi vì người bây giờ tin vào khoa học, họ không tin vào Phật pháp, Phật pháp nói với họ những thứ này, họ nói đó là mê tín, không thể tưởng tượng được, bây giờ lại dùng khoa học để chứng thực. Cho nên khoa học tiến bộ sẽ có giúp đỡ rất lớn đối với Phật pháp.

MC: Sư phụ vừa mới nhắc đến, rất nhiều sự việc đều do truyền thông thổi phồng lên, “*xưa nay không một vật, chỗ nào dính bụi dơ*” (bản lai vô nhất vật, hà xứ nhạ trần ai), thật ra rất nhiều việc đều là do giới truyền thông tạo ra những “bụi dơ” này, cho nên bản thân những người làm truyền thông phải biết kiểm điểm sâu sắc. Có điều lúc này sư phụ có đặc biệt nhắc đến rằng, vào thời trước đây, học trò phải học hiếu, học kính từ thầy giáo, từ cha mẹ, phải đi hành lễ “*ba lần quỳ chín lần khấu đầu*” trước bài vị của Khổng Lão Phu Tử. Bây giờ Sư phụ cũng có nói, thật ra rất ít người, thậm chí chỉ nói chữ “*hiếu*” này ở trên cửa miệng thôi thì đã càng ngày càng ít rồi. Tình hình hiện nay thân giáo không còn nữa, sau đó thì ngôn giáo cũng ngày càng ít đi, rốt cuộc phải làm gì để hoàn toàn khơi dậy hiếu tâm này của con người hiện nay? Nhất là lúc này sư phụ cũng đặc biệt khai thị cho mọi người rằng, hiếu này muốn làm đến thuận thì cần phải nhờ vào trí tuệ, rốt cuộc phải nên dùng phương pháp gì mới có thể khai mở trí tuệ, để xử lý viên mãn một số vấn đề nan giải, phần này cũng xin sư phụ khai thị cho chúng con, có được không ạ?

Hòa Thượng: Đúng, cô hỏi rất hay! Làm sao để thực hiện? Đầu phải bắt đầu làm từ bản thân chúng ta, cho nên Mạnh Phu Tử nói: “*Phản cầu chư kỉ*”, đức Phật cũng nói: “*Chính mình còn chưa được độ mà có thể độ người, không có chuyện như vậy*”, câu này nghĩa là tất cả phải bắt đầu làm từ bản thân mình, tự mình phải giác ngộ. Chúng ta đến với thế gian này, cuộc đời rất ngắn ngủi, đến đây một chuyến để làm gì? Nếu như không có ý nghĩa gì hết thì lần này bạn đến là uổng công rồi. Bạn phải thể hội được điều này, “*Tôi nghĩ lần này tôi đến đây nhất định phải làm được một chút việc gì đó*”, đó là ý nghĩa cuộc đời, giá trị cuộc đời, nếu như thể hội được ý nghĩa và giá trị này thì chúng ta nên làm một vài việc tốt. Trong những việc tốt thì việc tốt lớn nhất là giúp đỡ chúng sanh giác ngộ, giúp đỡ chúng sanh từ trong cơn mê mà tỉnh thức, đó là việc tốt lớn nhất. Thế nên chúng ta quan sát tỉ mỉ thì thấy trên thế giới này có rất nhiều người sáng lập ra các tôn giáo, bạn nhìn xem họ, đó là những người giác ngộ, những hành vi việc làm trong suốt cuộc đời của họ, những điều họ biểu hiện đều là giúp đỡ người khác giác ngộ, điều này rất đáng được chúng ta kính ngưỡng, cũng đáng được chúng ta noi gương.

Trong tất cả các tôn giáo, Phật giáo chân thật là vô cùng thù thắng, ngay cả Einstein cũng tán thán, những điều đức Phật đã nói có thể kết hợp với khoa học hiện đại, không những không trái nghịch với khoa học mà chúng còn được nói trước khoa học; vả lại những phát hiện mới nhất của khoa học thì đã là những thứ cũ kĩ trong kinh Phật. Gần đây Đại học Queensland có một giáo viên, ở trên mạng có nhìn thấy một phát hiện khoa học mới nhất của Mỹ, phát hiện này là một phát hiện về mặt lý luận toán học, có ba sự việc, ông đến nói với tôi. Việc thứ nhất,

khoa học hiện nay ở trong số học suy đoán được không gian và thời gian không phải là vĩnh hằng, trong một điều kiện nào đó thì không gian sẽ bằng không, thời gian cũng sẽ bằng không, cũng chính là không có khoảng cách gần xa, không có gần xa chính là không có không gian; không có trước sau, không có trước sau chính là không có thời gian. Vậy nên bạn có thể nhìn thấy quá khứ, bạn cũng có thể nhìn thấy tương lai.

Chúng ta ngồi ở nơi đây, chúng ta có thể nhìn thấy Thế giới Cực lạc. Thế giới Cực lạc cách chúng ta rất xa, Vậy Thế giới Cực lạc nằm ở đâu? Ở ngay trước mặt. Điều này trong kinh Phật nói đã được rất nhiều, kinh Phật dùng phương pháp gì? Đó chính là các nhà khoa học ngày nay nói trong một số điều kiện nào đó; còn nhà Phật dùng thiền định, trong thiền định thâm sâu, thiền định thâm sâu không phải là nhắm chặt mắt lại, thiền định thâm sâu là sáu căn cùng khởi tác dụng, “*kiến văn giác tri*” vô cùng rõ ràng, vô cùng sáng tỏ, thâm sâu là không có khởi tâm, không có động niệm, không có phân biệt, không có chấp trước, đó chính là thiền định. Trong khi thiền định thâm sâu thấy được chân tướng của vũ trụ, thật sự là không gian thời gian không tồn tại. Ở trong kinh Phật, như trong “Bách Pháp Minh Môn Luận” của Tướng tông nhập môn, đã đem không gian và thời gian xếp vào trong “*bất tương ứng hành pháp*”. Bất tương ứng hành pháp, nếu dùng lời hiện nay để nói thì là khái niệm trừu tượng, tuyệt đối không có sự thật này. Cho nên điều này đã rất rõ ràng, rất sáng tỏ, khoa học bây giờ phát hiện có khả năng này, nhưng vẫn không biết được cảnh giới này, khi nào thì khoa học mới có thể thực nghiệm được? Đây là một vấn đề. Không gian thời gian không phải là thứ bất biến, chúng sẽ bị tiêu trừ, sẽ bị biến mất.

Cái thứ hai là “*hữu*”, hết thấy vạn hữu này từ đâu mà có? Từ “*không*” sanh ra “*có*”, từ không mà đến, hơn nữa hết thấy “*có*” lại trở về “*không*”, “*không*” có thể sanh ra “*có*”. Điều này trong kinh Bát Nhã nói được rất nhiều, bạn ngày nào cũng đọc Tâm Kinh, “*sắc bất dị không, không bất dị sắc, sắc tức thị không, không tức thị sắc*”, cái “*không*” đó chính là “*không có*”, sắc chính là “*có*”! “*Có*” là từ trong “*không*” mà đến, điều này cũng đã được suy đoán từ toán học.

Còn một điều khác nữa là nói về nguồn gốc của vũ trụ, vũ trụ bao gồm hư không, hư không từ đâu mà có? Thế giới từ đâu mà có? Sanh mạng từ đâu mà có? Các nhà khoa học trong nhiều năm gần đây, hầu như mọi người bây giờ đều đã thừa nhận, vũ trụ là do từ vụ nổ lớn mà hình thành, hiện nay vũ trụ cũng đang không ngừng to ra, có một quan niệm như vậy. Điểm ban đầu của vụ nổ đó bao lớn? Cái được nổ đó lớn cỡ nào? Nghiên cứu của các nhà khoa học hiện nay phát hiện, điểm ban đầu đó rất nhỏ rất nhỏ, chúng ta không cách nào tưởng tượng được. Rốt cuộc nó lớn cỡ bao nhiêu? Họ đưa ra sợi tóc để làm thí dụ, một sợi tóc

dài như vậy, cắt đứt sợi tóc này ra, khi cắt đứt nó thì mặt phẳng của sợi tóc này, mặt phẳng đó rất nhỏ, đường kính của mặt phẳng đó, đường kính đó có thể xếp được bao nhiêu điểm ban đầu của vũ trụ? Trên một đường kính đó, từ bên này sợi tóc đến bên kia sợi tóc, trên đường thẳng đó có thể xếp được một trăm vạn ức ức, phía sau đó có 3 lần ức, thật sự là không có cách nào tưởng tượng được! Một điểm ban đầu nhỏ như vậy phát nổ ra cả vũ trụ.

Ngày nay khoa học nói đến con “chip”, con chip, chúng ta nói về bộ Đại Tạng Kinh, một bộ Đại Tạng Kinh bây giờ có thể thu gọn vào hai mặt của một cái đĩa đã cảm thấy rất là vĩ đại rồi, còn trong điểm ban đầu đó của người ta lại chứa đựng cả vũ trụ. Khoa học đã khám phá ra điều này, con đường phía trước còn rất dài, cứ từ từ! Cả vũ trụ có thể được chứa đựng trong một điểm khởi đầu này. Ngày nay bạn xem con chip này, tôi thấy con chip chắc lớn khoảng một nửa ngón tay của chúng ta thôi, như vậy cũng là quá lớn rồi! Trong một sợi tóc của người ta không biết là có bao nhiêu thế giới, không kể sao cho hết được, điều này họ đã phát hiện ra rồi.

Cho nên các nhà khoa học đã nêu ra một điều, họ nói vũ trụ là đồng thời xuất hiện, đồng thời xuất hiện này cũng hoàn toàn tương đồng với những điều mà Phật pháp chúng ta nói, “*ngay nơi đây sanh ra, cũng ngay nơi đây diệt mất*” (đương xứ xuất sanh, tùy xứ diệt tận). Điều này đối với những bạn làm trong ngành biểu diễn, nghệ thuật thì sẽ cảm nhận được dễ hơn, dễ cảm nhận nhất chính là phim điện ảnh. Bạn xem phim điện ảnh, bây giờ chúng ta biết những hình ảnh trên màn chiếu là do ống kính của máy quay phim mở ra, bức hình này sẽ được chiếu lên màn chiếu. Hình ảnh được chiếu trên màn chiếu đó thật sự là đồng thời xuất hiện, chứ không phải chiếu điểm này trước rồi chiếu điểm kia sau, không phải vậy, đồng thời hiện ra một lúc, sau khi hiện ra rồi thì ống kính lập tức đóng lại, chúng sẽ bị mất đi. Đây chính là điều được nói trong kinh Phật: “*Ngay nơi đây sanh ra, cũng ngay nơi đây diệt mất*”. Ống kính lần hai lại tiếp tục mở ra, hình ảnh thứ hai xuất hiện, trong một giây ống kính đóng mở 24 lần, chính là sanh diệt 24 lần, đều là đồng thời xuất hiện. Chúng ta nhìn vào màn hình đó và bị nó lừa, cứ cho rằng nó là thật, nhưng thật ra thì nó là từng tấm ảnh từng tấm ảnh một, mỗi tấm đều không giống nhau, không có tấm nào giống nhau cả. Do đó từ chỗ này, chúng ta tỉ mỉ mà thể hội, đây là gì? Chân tướng sự thật, trong Phật pháp có nói là “*thật tướng các pháp*”, bạn có thể cảm nhận từ điểm này.

Trên thực tế, hiện tượng sanh diệt của vụ nổ vũ trụ, tốc độ của nó nhanh cỡ nào? Chúng ta biết là phim điện ảnh một giây chiếu được 24 lần, hỏi tôi còn trẻ thì rất thích chơi kính vạn hoa loại nhỏ, tự tôi chụp rồi tự tôi cắt dán, tôi có cả bộ trò chơi này, tôi đã chơi rất nhiều năm, chơi rất là thành thạo. Cho nên vừa xem

kinh Phật tôi thấy rất có lý, nói cũng giống y như vậy. Trong “Nhân Vương Kinh” có nói với chúng ta, một khảy móng tay, một khảy móng tay này có 60 sát-na, 1 sát-na đó bằng $\frac{1}{60}$ của một khảy móng tay, khoảng thời gian này rất ngắn ngủi, trong 1 sát-na có 900 lần sanh diệt. Chúng ta khảy móng tay, nếu chúng ta khảy nhanh thì 1 giây có thể khảy được 4 lần, 4 nhân với 60 rồi lại nhân với 900 thì vừa bằng 216.000. 216.000 lần sanh diệt, hiện nay điện ảnh của chúng ta không làm được. Điện ảnh thì 1 giây chỉ có 24 lần, còn ở đây 1 giây đóng mở tới 216.000 lần, làm sao bạn biết được sự việc đó là giả?

Cho nên khi chúng ta xem hiện tượng vũ trụ này, trên thực tế, khi tôi giảng kinh cũng có nói qua, đức Phật Thích Ca Mâu Ni nói cái thí dụ này cho chúng ta là phương tiện nói, tại sao vậy? Trên thực tế nó còn nhanh hơn cả tốc độ này, nhanh hơn bao nhiêu lần? Chúng ta không cách nào tưởng tượng được. Khi tôi giảng kinh Hoa Nghiêm, tôi đã nêu ra tốc độ của ánh sáng, tôi dùng cái này để nói. Hiện nay mọi người đều biết “*ánh sáng*”, 1 giây ánh sáng có thể đi được 300.000 km, nếu ánh sáng đi 1 km thì chẳng phải là $\frac{1}{300.000}$ giây đi được 1 km hay sao. Vậy bạn lại tính tiếp, nó đi 100 mét, đi 10 mét, đi 1 mét, đi 10 cm, đi 1 cm, đi 10 mm, đi 1 mm. Khi bạn tính như vậy thì bạn sẽ hiểu được chân tướng vũ trụ sanh diệt, đó là “*một phần một nghìn tỷ*” giây, cho nên bạn hoàn toàn không cảm nhận được nó là hư giả. Thế nên các nhà khoa học đã nói ra rồi, đây là đồng thời xuất hiện, tôi hỏi ngược lại họ: Vậy cái “*đồng thời*” đó là khi nào? Họ không trả lời được. Tôi nói, đồng thời chính là hiện tại, mỗi một sanh diệt đều là đồng thời, rồi sau đó bạn mới biết trong kinh Kim Cang có nói với chúng ta rằng: “*Phàm những gì có tướng đều là hư vọng*” (Phàm sở hữu tướng, giai thị hư vọng), “*Tất cả pháp hữu vi, như mộng huyễn bọt bóng*” (Nhất thiết hữu vi pháp, như mộng huyễn bào ảnh), hà tất gì bạn phải tranh cái này giành cái kia? Đó gọi là tạo nghiệp, không có chút ý nghĩa gì cả. Bởi vậy, sống trong thế gian này là “*hằng thuận chúng sanh, tùy hỷ công đức*”, cái gì cũng tốt, bạn nói tốt thì là tốt, người kia nói không tốt thì cũng tốt, cái gì cũng tốt, bạn nói xem sống như vậy vui vẻ biết bao, tự tại biết bao.

Vì thế sau khi đã hiểu được chân tướng, tôi thường nói, con người ta sẽ không bị già yếu, tôi học Phật năm 26 tuổi; nói thật ra, không phải mới học Phật thì liền hiểu rõ những đạo lý này, mà phải từ từ, từ từ mới hiểu được. Nếu như tôi 26 tuổi học Phật đã hiểu được những đại đạo lý này thì tôi sẽ mãi mãi 26 tuổi, thật sự không sai một chút nào. Bạn thuận theo đại tự nhiên, khi bạn đã thuận theo đại tự nhiên, sống thuận theo đại tự nhiên, tư tưởng thuận theo đại tự nhiên, thì bạn sẽ không sanh diệt, không sanh, không diệt. Bạn sẽ không sanh bệnh, bạn sẽ không già yếu, bạn sẽ không chết, thật sự được đại tự tại!

MC: Vâng, hôm nay chúng con vô cùng cảm ơn sư phụ, từ góc độ khoa học, rồi lại từ góc độ nhà Phật, đã nói cho chúng con biết, đã giải thích cho chúng con về ý nghĩa của “hiếu”, đồng thời cũng nhắc nhở mọi người chúng ta, thật ra “hiếu” tuyệt đối không chỉ là “đại hiếu hiển thân” như nhà Nho đã nói. Chỉ giới hạn ở cha mẹ của mình, mà còn phải từ mình suy ra người, thậm chí là phải kính trọng hết thầy chúng sanh. Một lần nữa xin cảm ơn sư phụ, cũng mời mọi người nghỉ ngơi vài phút, lát nữa chúng ta lại mời sư phụ tiếp tục khai thị cho mọi người chúng ta nhiều hơn nữa về chủ đề hiếu đạo này. Xin cảm ơn!

BÀN VỀ HIẾU ĐẠO

Người dẫn chương trình: *Uông Duyệt Hòa*

Khách mời phỏng vấn: *Pháp Sư Tịnh Không*

Thời gian: *Ngày 12 tháng 6 năm 2003*

Địa điểm: *Đài truyền hình Vĩ Lai*

Tập 2

MC: A Di Đà Phật. Xin chào chư vị đại đức, cư sĩ! Tôi là Uông Duyệt Hòa. Trong chương trình một tiếng đồng hồ vừa rồi, sư phụ Tịnh Không đã khai thị cho chúng ta rất nhiều ý nghĩa liên quan đến đạo hiếu, một tiếng đồng hồ tiếp theo chúng ta vẫn tiếp tục mời Pháp sư Tịnh Không giải thích và khai thị cho chúng ta nhiều hơn nữa về chủ đề hiếu này, để xã hội chúng ta thật sự có thể làm tròn đạo hiếu.

Thế nhưng nói đến việc làm tròn đạo hiếu, trong xã hội hiện đại ngày nay, e rằng rất nhiều bạn nữ đang làm con dâu muốn mời sư phụ khai thị thêm. Tức là trong gia đình truyền thống trước đây, trách nhiệm của người con dâu là hết sức quan trọng, nhưng xã hội hiện nay e rằng sẽ có rất nhiều người nói trách nhiệm của họ không những không được giảm bớt mà còn tăng thêm, tại sao vậy? Bởi vì rất nhiều người phụ nữ còn phải đi làm, có thể sẽ biến thành cây nên phải đốt cả hai đầu. Trong tình cảnh như vậy, Sư phụ có thể cho biết, rất nhiều bạn nữ đang làm con dâu, rốt cuộc các bạn ấy phải nên làm thế nào để thể hiện lòng hiếu thảo của mình ở ngay trong không gian và thời gian có giới hạn của phạm phu tục tử.

Hòa Thượng: Vấn đề này là một vấn đề rất nghiêm túc của xã hội. Bệnh tình của xã hội đã phát sinh, hơn nữa lại rất nghiêm trọng, cái gốc của nó là giáo dục. Sự giáo dục này, chúng ta thường nói có bốn loại giáo dục, thứ nhất là giáo dục gia đình, người thời xưa hiểu được, giáo dục gia đình phải bắt đầu làm từ khi nào? Bắt đầu làm từ thai giáo. Khi người mẹ mang thai, thì người mẹ phải có trách nhiệm quan tâm đối với thai nhi. Bởi vì trong thời kì mang thai đó, tâm trạng “*mừng, giận, buồn, vui*” của người mẹ đều có ảnh hưởng đến thai nhi, cho nên trong 10 tháng này, hễ là tất cả những mặt không tốt đều phải cấm kị, đi đứng nằm ngồi đều phải giữ gìn theo lễ, giúp cho tâm của thai nhi, hành vi của thai nhi về sau có thể được chánh trực.

Sau khi em bé ra đời, người làm cha mẹ, người làm trưởng bối, ở trước mặt trẻ nhỏ, vì khi trẻ nhỏ vừa mở mắt nó sẽ biết nhìn, biết nghe, giống như câu tục ngữ: “*Tiên nhập vi chủ*”. Từng cử chỉ hành động, từng lời nói điệu cười của người

lớn đều để lại ấn tượng trong tâm của trẻ nhỏ, mặc dù nó vẫn chưa biết nói, vẫn chưa biết đi nhưng sẽ có ảnh hưởng rất sâu, người bình thường như chúng ta khó mà tưởng tượng được. Do đó mới nói, những điều không nên để cho trẻ nhìn thấy thì đều phải tránh đi, nhất định không thể để xuất hiện trước mặt để cho trẻ nhìn thấy, nghe thấy. Phải để những điều trẻ nhỏ nghe thấy, nhìn thấy đều là mặt thiện, đều là mặt tích cực, phải dùng tâm như vậy để dạy dỗ trẻ nhỏ. Người hiện nay không hiểu được đạo lý này, khi mang thai, ăn uống đi đứng đều không biết chăm sóc cho thai nhi, cho nên gốc của giáo dục là ở chỗ này.

Ngày nay giáo dục gia đình không còn nữa, trường bồi, thầy cô đều không dạy nữa, đây là một việc mà chúng ta cảm thấy rất đau lòng. Giáo dục đã không còn, các em chắc chắn sẽ bị ô nhiễm bởi hoàn cảnh. Môi trường xã hội hiện nay mọi người đều biết, những mặt tốt có thể nói là không còn thấy, những thứ tiếp xúc được toàn là tiêu cực, lớn lên trong một môi trường như vậy. Các bạn nói xem, các em có thể không rơi vào tà tri tà kiến, không đi vào con đường sai trái, phạm tội được không? Không thể nào! Điều này khiến chúng ta cảm thấy vô cùng lo lắng, hơn nữa cũng không có cách gì để cứu vãn.

Tôi nhớ hình như vào khoảng 5 năm về trước, các đồng học ở Mỹ có gửi cho tôi một quyển tạp chí, trong tạp chí đó có một bài báo nói về tỉ lệ phạm tội của thanh thiếu niên nước Mỹ, tôi xem xong bài báo đó thật sự nổi cả da gà, tỉ lệ phạm tội mỗi ngày của thanh thiếu niên lại cao như vậy, thế thì làm sao chịu nổi! Vì bài báo đó mà tôi đã đặc biệt đến Los Angeles và San Francisco một chuyến, đến đó một tuần lễ, đặc biệt dành thời gian để đến đó. Ở bên đó đài truyền hình có sắp xếp hai lần tọa đàm phỏng vấn.

Lần thứ nhất, có Viện trưởng Viện kiểm sát khu vực Los Angeles, Nghị viên Thành phố Pasadena, Hiệu trưởng trường Đại học Pomona của bang California, bốn người chúng tôi đã cùng nhau thảo luận về những vấn đề này. Tôi đã hỏi Viện trưởng Viện kiểm sát, tôi nói: *“Bài báo cáo này có phải thật không?”* Ông ấy nói với tôi đây là thật, đã chứng thực với tôi. Tôi hỏi ông ấy: *“Bây giờ có cách gì để kiểm soát tỉ lệ phạm tội này không?”* Ông ấy nói: *“Không có! Thanh thiếu niên hiện nay đã hình thành tư tưởng phạm tội, hành vi phạm tội, tương lai sau này các em lớn lên rồi sẽ thế nào đây! Nếu sau này các em lớn lên mà phạm tội, thì người trên toàn thế giới sẽ gặp tai họa, tại sao vậy? Những vũ khí hạt nhân có sức sát thương khủng khiếp kia đều ở nước Mỹ, sau này rơi vào tay các em, e rằng ngày tận thế của thế giới đã đến gần”*. Họ nghe tôi nói như vậy xong cũng không biết làm sao để trả lời, rất cảm thán, thật sự là tình hình như vậy.

Lần tọa đàm thứ hai là nói về tôn giáo, gồm có Cha xứ bên Thiên chúa giáo và Viện trưởng Viện Tu Đạo của Kitô giáo, dẫn theo các học sinh của họ đến

phòng vẫn tôi. Cho nên, vấn đề này quan trọng hơn bất kì điều gì khác, khi chúng tôi nói về vấn đề tôn giáo, tôi nói: *“Hiện nay sự thật này đã hình thành, giáo dục gia đình không còn nữa. Giáo dục nhà trường, nước Mỹ đã dạy cái này từ nhỏ, dạy các em cạnh tranh, từ nhỏ đã truyền bá tư tưởng cạnh tranh, cạnh tranh nâng cao lên nữa chính là đấu tranh, đấu tranh nâng cao lên nữa chính là chiến tranh, một khi chiến tranh bùng nổ trở lại thì thế giới này cùng đi đến chỗ chết”*. Tôi nói: *“Tư tưởng giáo dục này là con đường chết, thật sự là một con đường chết”*. Tôi nói những điều này họ đều gật đầu và cho là đúng, giáo dục của nước Mỹ là dạy những điều này. Tôi nói: *“Giáo dục của phương Đông thì không giống như quý vị, giáo dục của phương Đông là từ nhỏ dạy nhẫn nhường, lễ nhường, khi nghĩ đến mình thì cũng phải nghĩ đến người khác, đây là một con đường sống, là con đường sống sót. Giáo dục khoa học kỹ thuật của phương Tây đã đi đến điểm cuối cùng, điểm cuối cùng chính là ngày tận thế, bây giờ nếu như muốn cứu vãn thì quý vị không thể không đến phương Đông để tìm kiếm phương pháp giải quyết”*.

Thí dụ hiện nay mọi người cảm thấy vấn đề của bệnh Sars là đáng sợ nhất, Tây y cũng đành bó tay, nhưng lại không để Trung y nhúng tay vào, đây chính là không đủ khiêm tốn để học hỏi, không phải là một thái độ học hỏi tốt. Nếu bản thân chúng ta không tìm được phương pháp để điều trị thì chúng ta có thể mời người khác, có thể tham khảo những thứ của họ. Bạn nói Trung y không hợp với khoa học, tôi ở nước ngoài, thường mời những vị giáo sư lớn tuổi đến ăn cơm nói chuyện, họ rất thích ăn món Trung Quốc, chỉ cần nghe nói là tôi chiêu đãi thì dù có xa tới đâu họ cũng về nhà đón vợ mình cùng đến, nếu là cô giáo thì nhất định sẽ đưa chồng mình đến, đến ăn món Trung Quốc. Tôi nói: *“Trung Quốc là một đất nước cổ xưa, văn hóa này ít nhất cũng được 5000 năm rồi, những thứ cổ xưa 5000 năm tuổi này không hợp với khoa học, nếu không hợp khoa học tại sao quý vị lại thích ăn món Trung Quốc?”* Tôi nói: *“Cùng một đạo lý như vậy, y học Trung Quốc cũng đã có lịch sử hơn 5000 năm rồi, còn lâu đời hơn lịch sử y học của phương Tây quý vị nhiều, lịch sử y học của phương Tây quý vị cũng lắm là được 300 năm, mọi thứ của quý vị đều nói là phù hợp với khoa học, còn chúng tôi thì không hợp với khoa học, không hợp khoa học nhưng nó lại có thể trị khỏi bệnh”*. Cho nên tôi liền nghĩ đến lời nói của ông Đặng Tiểu Bình: *“Không cần biết là mèo trắng hay mèo đen, cứ bắt được chuột thì là mèo tốt”*. Tôi cũng dùng câu nói tương tự như vậy: *“Bất luận là Trung y hay Tây y, cứ trị được bệnh thì là Thầy giỏi”*, phải biết khiêm tốn để học hỏi.

Bởi vì thích ăn món Trung Quốc nên tôi mới tiện thể đem những lý luận của Trung y ra giới thiệu sơ lược một chút với họ. Tôi nói: *“Quan niệm y học của Trung Quốc không phải là trị bệnh”*. Họ liền nói: *“Như vậy là sao?”* Chính là

nói “*trường sanh bất tử*”. Điều này rất kì lạ, thần kì! Thật sự như vậy. Tôi nói: “*Trong lý luận y học của Trung Quốc có nói về thọ mạng của con người, điều này là sự thật, trong phần Linh Khu của “Hoàng Đế Nội Kinh” có nói, thọ mạng của con người phải là 200 năm. Bạn không sống được 200 năm là do bạn không biết dưỡng sinh, tự bạn đã chà đạp chính mình*”. Cho nên lý luận y học Trung Quốc không phải là trị bệnh mà là dưỡng sinh, nói về những đạo lý này. Thân thể là một bộ máy, bộ máy này bạn phải biết bảo dưỡng, bạn phải chăm sóc nó thật tốt, khi nó vận hành bình thường thì thọ mạng của nó có lẽ là 200 năm. Cũng giống như việc hiện nay chúng ta sử dụng máy móc vậy, máy móc rất bình thường, như chiếc xe mà các bạn đang lái đó, nếu các bạn biết bảo dưỡng thì tuổi thọ của nó sẽ dài, nếu các bạn không biết bảo dưỡng, còn chà đạp nó thì tuổi thọ của nó sẽ ngắn, cùng một đạo lý như vậy.

Tôi nói: Tiếp theo là chú trọng điều gì? Chú trọng làm sao để phòng ngừa bệnh tật, để không bị bệnh. Điều thứ ba mới là khi bị bệnh rồi thì phải chữa trị thế nào? Phương pháp chữa trị cao minh nhất không phải là dùng thuốc men, dùng phương pháp gì vậy? Dùng cách “*xoa bóp*”, tức là mat-xa. Bởi vì căn bệnh này của bạn đều là do các kinh mạch, huyết đạo ở bên trong bị tắc nghẽn không thông, cho nên mới phát sinh bệnh. Dùng phương pháp xoa bóp, vận động giúp cho kinh mạch được lưu thông thì bệnh tình sẽ khỏi. Còn có một cách nữa là dùng âm thanh, âm thanh sẽ sanh ra chấn động đối với nội tạng, bệnh này của bạn ở bộ phận nào thì sẽ dùng âm thanh gì, phát ra âm thanh như vậy sẽ khiến bộ phận đó chấn động, những tắc nghẽn này liền được khai thông. Cho nên trong kinh Phật chúng ta có rất nhiều câu chú chữa bệnh, những câu chú đó không có nghĩa, “*chú*” đó là gì? “*Chú*” chính là phát âm. Bệnh tật gì, bộ phận nào, khi bạn niệm câu chú này thì sẽ phát ra âm thanh này, bộ phận này ở trong bị chấn động, điều này không có gì thần kì cả! Các bạn nghĩ xem như vậy có hợp với khoa học hay không? Bạn không hiểu nên cảm thấy không hợp khoa học; nếu như bạn hiểu rồi thì khoa học không phải cũng là như vậy hay sao.

Cho nên những “*chú ngữ*” đó không có nghĩa, chỉ là dạy quý vị nên phát âm ra sao, nhưng hiện nay những “*chú ngữ*” chú trong Đại Tạng Kinh chữa bệnh đều không linh nghiệm nữa, tại sao không linh? Bởi vì âm của chúng ta phát ra không chính xác, “*chú ngữ*” này nhất định là phải truyền lại bằng miệng. Còn vẫn tự ghi chép lại là chỉ cho bạn cách đọc như thế nào; ở Trung Quốc chúng ta ngôn ngữ của mỗi địa phương không giống nhau, cho nên những âm đó phát ra không chính xác, âm lượng không chính xác, vì thế chúng sẽ bị mất đi hiệu quả. Chúng tôi tin những điều này là rất có lý, dùng âm thanh chấn động chứ không phải dùng thuốc.

Tiếp theo là dùng châm cứu, châm cứu là phương pháp bên ngoài cơ thể, đã thông những kinh mạch đang bị tắc nghẽn của bạn. Hiện nay người nước ngoài cảm thấy cách châm cứu của Trung Quốc có thể tin được, có thể tiếp nhận. Tiếp theo chính là dùng thuốc, thuốc là đem bệnh hóa giải, khiến cơ thể khôi phục lại bình thường, việc này có đạo lý chứ không phải không có đạo lý. Chúng ta sợ ý qua loa, không tỉ mỉ đi nghiên cứu, bạn phải đi nghiên cứu thì mới có thể phát hiện được, chắc chắn sẽ có lợi ích cực kỳ lớn đối với việc chữa trị của Tây y.

Tôi nói điều thần kì hơn nữa, đó là một hai năm gần đây, tôi xem thấy Đài Loan xuất bản một cuốn sách tên là “Âm Thanh Hoang Dã”, đây là một bác sĩ người Mỹ ông đến Australia du lịch, sống cùng người bản địa, người bản địa của vùng sa mạc khu vực trung tâm Australia, sống cùng họ ba, bốn tháng. Nhìn thấy cách trị bệnh của người bản địa Australia ông thấy rất thần lạ, không thể tưởng tượng được, suy nghĩ thế nào cũng không hiểu, vì ông chưa được nhận qua kiểu giáo dục như vậy bao giờ. Lịch sử của người bản địa Australia cũng đã mấy vạn năm rồi, mấy vạn năm đó lão tổ tiên đời đời tương truyền, truyền lại một số phương pháp chữa bệnh như vậy, họ cũng không hiểu lý luận gì cả, cũng chẳng hiểu khoa học gì hết.

Trong sách này đã từng ghi lại, có một người từ trên vách núi rơi xuống, khoảng 26 mét, bị gãy xương. Rất may là bên dưới có mấy cái cây nên ông không bị rơi xuống đáy vực, nhưng xương cốt bị gãy, hết sức nghiêm trọng, những người bạn của ông cứu ông lên, để ông nằm ở trên mặt đất, ở Australia đều dùng những phương pháp bản địa này để điều trị. Ông ấy nói, hình như họ đã xoa bóp cho người kia, nhưng tay họ không có đặt lên vết thương, còn cách người ấy khoảng một gang tay, cứ xoa bóp cho người ấy như vậy, miệng thì lầm bầm cái gì đó, giống như đang hát vậy, nghe rất hay. Bác sĩ người Mỹ này hỏi họ: “*Mọi người đang làm gì vậy?*” Những đạo lý mà họ nói, người học Phật như chúng ta có thể hiểu được. Họ nói: “*Sau khi ông ấy ngã xuống những tế bào của bộ phận tổn thương này sẽ cảm thấy vô cùng sợ hãi, chúng bị hoảng sợ, khi hoảng sợ thì chúng rời khỏi vị trí làm việc của chúng, cho nên mới nảy sinh vấn đề*”. Họ nói: “*Bây giờ chúng tôi đang an ủi chúng, an ủi chúng không nên sợ hãi, và còn dạy chúng, các tế bào hãy khôi phục lại vị trí làm việc ban đầu của mình đi*”.

Họ cứ hát những lời an ủi như vậy. Ông ấy nói, họ cứ làm như vậy khoảng hai ba tiếng đồng hồ, sau đó quả nhiên phần xương bị gãy của người ấy vốn dĩ đang lộ ra ngoài, bây giờ đều thu lại bên trong, những tổ dân đó làm cho vết thương của người ấy liền trở lại, đều là dùng phương pháp bản địa của họ, hình như là dùng một thứ keo gì đó rất đặc để bôi lên vết thương của người ấy, người ấy liền không đau nữa. Đến ngày hôm sau thì ông ấy hoàn toàn bình phục, có thể

cùng với mọi người đi lại trên đường như chẳng có việc gì xảy ra hết. Ông bác sĩ nhìn thấy rất kinh ngạc, phương pháp trị liệu này còn cao minh hơn cả thuốc thang của người Trung Quốc. Tại sao vậy? Họ hiểu được mỗi một tế bào đều có “*kiến văn giác tri*”. Điều này ở trong Phật pháp cũng có nói đến, trong học thuyết truyền thống của Trung Quốc thì không có nói đến điều này. Mỗi một tế bào đều đang hoạt động, cho nên họ đã dùng phương pháp này để an ủi chúng, tay họ hoàn toàn không chạm vào thân thể người ấy, điều này còn cao minh hơn cả Trung y. Người bản địa Australia! Không thể nói là họ lạc hậu, họ không có văn hóa, những thứ này đã được truyền lại ngàn vạn năm nay, chắc chắn là có đạo lý của nó, phải nên khiêm tốn học hỏi. Vì thế không thể nói rằng, nó quá sức tưởng tượng của mình nên các bạn đã bỏ qua, các bạn không học theo họ thì thật sự rất đáng tiếc!

Cho nên, từ những ví dụ này, những quốc gia đang phát triển, những quốc gia tiên tiến trên thế giới nhất định phải sáng tỏ điều này, những dân tộc nghèo khổ, lạc hậu chưa được phát hiện, họ có cách, họ có bảo bối, phải khiêm tốn đi tìm tòi, khiêm tốn đi học hỏi, tìm về, sau đó sẽ giúp cho trình độ y học của bản thân được nâng cao. Không thể nói là họ lạc hậu nên những thứ của họ đều là mê tín, không có giá trị, như vậy thì rất đáng tiếc. Thật sự có đồ quý ở bên trong, so với những thứ của các bạn còn cao minh hơn gấp trăm ngàn lần. Cho nên, phải làm người hiếu học, phải khiêm tốn, phải tỉ mỉ mà quan sát, sau đó mới có thể nâng cao cảnh giới của mình, mới có thể giải quyết vấn đề, tạo phước cho xã hội đại chúng. Bởi vậy, tôi nhân tiện việc họ thích ăn món Trung Quốc mà đem những đạo lý này giới thiệu cho họ, bảo họ đừng tự đánh giá mình quá cao, không nên xem thường người khác. Bất kì người nào cũng có khuyết điểm và cũng có ưu điểm, chúng ta tránh đi những khuyết điểm của họ, học tập ưu điểm của họ mới có thể tăng trưởng trí tuệ của mình, phát triển trình độ kỹ thuật của mình.

Thế nên vấn đề này cũng giống như vậy, ngày nay vấn đề giáo dục này đã cực kỳ nghiêm trọng, chúng ta phải cố gắng tranh thủ cơ hội giáo dục; đặc biệt là những người có học vấn, những người có địa vị, có uy tín trong giới học thuật thì phải tiếp xúc với họ nhiều hơn, giúp họ hiểu được nhiều hơn, giúp họ hiểu rõ vấn đề này. Họ sẽ dạy cho các học sinh của mình, dần dần sẽ có sự ảnh hưởng. Tóm lại mà nói, vấn đề căn bản nhất định phải bắt đầu làm từ bản thân. Hiện nay là tự do dân chủ mở rộng, tự do ngôn luận, tự do xuất bản, chúng ta không có quyền hạn chế người khác, cho nên chỉ có cách làm từ chính bản thân mình, làm một tấm gương tốt cho người ta xem. Nắm được cơ hội rồi thì chúng ta nhất định không được bỏ qua, nhưng có thể thành tựu hay không thì đó là ý trời, gọi là: “*Mưu sự tại nhân, thành sự tại thiên*”.

Cho nên ngày nay giáo dục gia đình, giáo dục nhà trường, giáo dục xã hội khó lòng cứu vãn được, bây giờ chỉ còn cái cuối cùng, chính là giáo dục tôn giáo. Nếu như giáo dục tôn giáo có thể giác ngộ, có thể làm cho thật tốt thì dần dần sẽ dẫn dắt được gia đình. Bởi vì tôn giáo đều có tín đồ, quý vị thường xuyên dạy dỗ tín đồ, khuyên bảo tín đồ, từ gia đình, nhà trường cho đến xã hội dần dần được khôi phục. Người thật sự có tâm sẽ đi làm, nếu khôi phục được như vậy thì thế giới sẽ đạt được hòa bình, xã hội an định, tôi ước chừng cần khoảng thời gian 100 năm, ngắn hơn nữa thì không có cách nào, thời gian 100 năm đó chúng ta phải nghiêm túc nỗ lực mà làm.

Hiện nay có một cơ hội, chính là tổ chức Giáo khoa văn Liên hiệp quốc đến tìm tôi, vốn dĩ là tháng 6 có mở một hội nghị tại Nhật Bản, tôi sẽ diễn giảng trong hội nghị đó, bây giờ hội nghị đó vì Sars mà lùi lại đến tháng 1 sang năm. Nhưng tháng 7 ở Thái Lan cũng có một hội nghị, đều là do Liên hiệp quốc tổ chức, tôi cũng sẽ đến đó tham gia. Tôi sẽ đem những quan niệm này giới thiệu cho họ biết. Tôi cũng sẽ kiến nghị với họ, hy vọng Liên hiệp quốc sẽ mở một “*đại học tôn giáo thế giới*”, mỗi một tôn giáo thành lập một học viện, nhiều học viện nhỏ như vậy hợp thành một đại học, do Liên hiệp quốc tổ chức. Đây là một ý tưởng rất hay, xem thử họ có thể tiếp nhận hay không.

MC: Vâng, sư phụ đã giải thích cho chúng ta về tầm quan trọng của giáo dục, giúp cho chúng ta biết được cho dù là vấn đề hiếu đạo của con dâu khi chung sống với cha mẹ chồng, hay là giữa các con đối với cha mẹ, cho đến rất nhiều hiện tượng hỗn loạn trong xã hội, thật ra đều có liên quan chặt chẽ đến giáo dục. Khi Sư phụ mới bắt đầu khai thị đã đặc biệt nhắc đến, giáo dục kì thật phải bắt đầu từ thai giáo, hy vọng có thể bắt đầu làm từ đó. Thế nhưng thưa sư phụ, có sanh thì sẽ có tử, cho nên khi đối diện với những “tiền nhân” đã qua đời, người xưa thường nói là “*thận chung truy viễn*”. Nhưng xã hội bây giờ mọi người đều bận rộn, nhất là khi thời đại công nghệ hóa xuất hiện; hiện nay chúng ta cũng đã nhìn thấy, trong xã hội lại xuất hiện hình thức cúng tế qua mạng internet. Lại có người nói “*tâm thành ắt linh*”, thành tâm là quan trọng nhất, rốt cuộc việc cúng tế qua mạng như vậy có thể bày tỏ tâm thành kính được không? Sau cùng thì mục đích và ý nghĩa thật sự của việc cúng tế là gì? Có thể mời Sư phụ khai thị cho chúng con được không ạ?

Hòa Thượng: Thật ra mà nói, không có gì không phải là giáo dục. Trước đây, rất nhiều năm về trước, tôi có đến thăm Bắc Kinh, tôi đã đi thăm hai trường học, Đại học Bắc Kinh và Đại học Sư phạm Bắc Kinh, hiệu trưởng và các giáo sư trường đại học sư phạm tiếp đón tôi, tôi nhìn thấy ở cửa hội trường của họ có để một tấm biển lớn, bên trên viết là: “*Học vi nhân sư, thân vi thế phạm*”, thầy

hiệu trưởng giới thiệu cho tôi, đó là do tập thể giáo viên trường họ đặt ra. Tôi nói tám chữ này rất hay, tám chữ này chính là nội dung mà “Đại Phương Quảng Phật Hoa Nghiêm Kinh” đã nói. Họ rất ngạc nhiên, họ hỏi: “Kinh Phật nói về cái này sao?” Đúng vậy! Tôi liền sửa chữ “thân” thành chữ “hành”, tôi sửa lại một chữ, nhà trường cũng chấp nhận, bây giờ câu đó nhà trường viết thành: “Học vì nhân sư, hành vì thế phạm”, chữ “hành” này có ý nghĩa rộng hơn chữ “thân”. Rất khó được, nhà trường cũng chấp nhận.

Từ việc này, mỗi một người chúng ta đều phải hiểu được đạo lý này, những gì chúng ta học tập, tại sao phải học? Để làm một tấm gương cho tất cả đại chúng xã hội; ý nghĩ, lời nói và hành vi của chúng ta phải làm tấm gương tốt cho đại chúng xã hội, đây đều là giáo dục. “Thận chung truy viễn” chính là giáo hóa xã hội, chúng ta phải làm cho tốt, để đại chúng xã hội thấy. Thật ra mà nói, trong kinh điển chẳng phải đức Phật cũng thường dạy chúng ta “thọ trì đọc tụng, vì người diễn nói” đó sao, diễn chính là biểu diễn. Cho nên có người hỏi tôi: “Phật giáo, thường ngày phải làm những gì?” Tôi nói: “Diễn kịch! Mỗi ngày đang diễn kịch”. Chúng ta biểu diễn những nội dung gì? Hoàn toàn là cải tạo xã hội, xã hội không biết “hiếu”, chúng ta biểu diễn hiếu; xã hội không biết “trung”, chúng ta biểu diễn trung; xã hội không biết “nghĩa”, chúng ta biểu diễn nghĩa. Hiện nay người xã hội “vong ơn phụ nghĩa”, chúng ta phải từ những mặt trái đó mà biểu diễn ra sự “tri ân báo ân”, tất cả việc làm ra này đều là đang biểu diễn. Cho nên đối với “tang sự” này, chúng ta biểu diễn ra lòng chân thành để cho người ta xem, nhìn thấy rồi thì người ta sẽ cảm động, những người đã qua đời chúng ta vẫn phải tưởng niệm, không thể quên ơn.

Công ơn cha mẹ, công ơn sư trưởng, tất cả chúng sanh trong xã hội đều có ơn với chúng ta. Quần áo chúng ta mặc, cơm chúng ta ăn là từ đâu mà có? Mồ hôi nước mắt của bao nhiêu người cúng dường cho chúng ta, chúng ta dùng cái gì để báo đáp họ? Loài người cũng là một loài động vật trong xã hội, là một quần thể, mọi người phải cùng nhau hợp tác. Bản thân chúng ta ở trong xã hội này, cho dù làm bất cứ ngành nghề nào thì chúng ta cũng nhất định phải làm cho tốt ngành nghề đó. Tại sao vậy? Phối hợp với những ngành nghề khác. Cũng giống như chiếc đồng hồ vậy, chúng ta nằm ở vị trí nào thì làm công việc ở vị trí đó, chúng ta làm việc phối hợp với toàn thể, phải hiểu cho được đạo lý này. Phải tôn trọng lẫn nhau, kính yêu lẫn nhau, hợp tác lẫn nhau, nhất định không được đối lập, nhất định không được bài xích. Phải hiểu rằng nếu cái đồng hồ này thiếu đi một con ốc thì nó sẽ không thể chạy đúng giờ được, thiếu đi một linh kiện quan trọng thì nó sẽ không chạy được nữa.

Cho nên mỗi một người ở trong thế gian này, bất luận bạn trải qua cuộc sống như thế nào, bất luận bạn đang làm công việc gì, ở trong một cỗ máy lớn như vậy, bạn luôn là một bộ phận rất quan trọng. Bạn nhất định phải làm cho tốt công việc thuộc bổn phận của mình, nhất định phải biết phối hợp với tất cả mọi người, chúng ta làm tròn bổn phận của mình, đây chính là “*tận trung thủy chức*”, luôn giữ cái quan niệm như vậy. Tuy nhiên trong xã hội trước mắt, mâu thuẫn, hiểu lầm là điều khó tránh khỏi, những mâu thuẫn hiểu lầm đó từ đâu mà đến? Là do đôi bên không hiểu rõ nhau nên mới phát sinh. Cho nên Nho giáo và Phật giáo đều dạy chúng ta, phải “*thông*”. Bạn xem, dạy người làm quan phải “*Chính trị thông đạt, nhân dân yên ổn*”, cho nên giữa người và người phải qua lại, không thể nào không qua lại.

Ví dụ nói về những mâu thuẫn nảy sinh giữa các tôn giáo, là do nguyên nhân gì? Không qua lại. Hai bên không qua lại với nhau, tôi đoán anh, anh đoán tôi, càng đoán càng sai, đều không phải là chân tướng sự thật, làm gì có chuyện không thể đoàn kết được? Tôi đến Singapore, chín tôn giáo của Singapore, tôi đã có thể đoàn kết chín tôn giáo đó lại trong khoảng thời gian không lâu lắm. Là nguyên nhân gì? Qua lại hỏi thăm, họ không qua lại với tôi, tôi chủ động đến thăm họ. Phương pháp mà Phật giáo dạy cho chúng ta hay vô cùng; trong Phật giáo, Bồ Tát có “*tứ nhiếp pháp*”, tứ nhiếp pháp đó là gì? Nói như kiểu bây giờ chính là cách quan hệ với mọi người, cách giao tiếp ứng xử. Phật có “*cảm nang*” này, dạy chúng ta đối với tất cả người, tất cả việc, tất cả vật, phải dùng phương pháp gì để qua lại với mọi người?

Trong phương pháp này thì cái đầu tiên là “*Bố thí*”. Cho nên, bố thí trong tứ nhiếp pháp cùng với bố thí trong lục độ có cách nói không giống nhau, nhưng danh từ dùng như nhau, ý nghĩa không giống nhau. Qua lại giữa người với người, bố thí này chính là hiện nay gọi là thường mời khách, thường tặng quà, có qua có lại vậy. Chúng ta qua lại với những tôn giáo khác nhau, những dân tộc khác nhau, những quốc gia khác nhau là phải biết chiêu đãi, tặng quà, tiếp đón cho tốt. Tình cảm con người từ chỗ này mà được xây dựng, “*Ái ngữ*”, thật sự quan tâm người khác. “*Lợi hành*”, tất cả những việc làm của chúng ta nhất định phải có lợi ích cho họ, tuyệt đối không có tổn hại. “*Đồng sự*”, chúng ta cùng theo đuổi công tác giáo dục xã hội văn hóa đa nguyên, hy vọng mọi người đều có thể tuân theo những giáo huấn của thánh hiền, làm tấm gương tốt nhất cho đại chúng xã hội. Gương mẫu tốt nhất, hiện nay thế giới này đang thiếu đi sự tôn trọng lẫn nhau, thiếu đi sự kính yêu lẫn nhau, thiếu đi sự hợp tác với nhau, vậy chúng ta phải làm việc này nhiều hơn nữa. Chúng ta nhất định phải làm đến được giữa các bên tôn trọng lẫn nhau, phải thật sự quan tâm, phải giúp đỡ lẫn nhau, chúng ta phải làm ra cho

mọi người xem, đó chính là giáo dục! Không có gì không phải là giáo dục, không có gì không phải là biểu diễn.

Cho nên đời sống chính là đang biểu diễn, biểu diễn đời sống chính là giáo dục; *“khởi tâm động niệm, lời nói việc làm”* toàn bộ đều là giáo dục. Giáo dục này là giáo dục sống động, xã hội hiện nay đang mắc phải căn bệnh gì thì bạn phải tùy bệnh mà cho thuốc, không thể lấy những thứ của thời xưa để dạy ngày nay, những thứ thời xưa là để trị bệnh thời đó, không trị được bệnh ngày nay. Thế nên, cổ thánh tiên hiền Trung Quốc thường nói: *“Thông quyền đạt biến”*, bạn nhất định phải giống như thầy thuốc chữa bệnh vậy, bạn không thể dùng phương pháp của người xưa để chữa bệnh cho người hiện nay, chữa như vậy thì không khỏi. Bạn phải xem người thời đại này đang mắc phải bệnh gì rồi bạn mới dùng phương pháp để chữa cho họ. Dạy học cũng là như vậy, bệnh tình của xã hội hiện nay là gì, chúng ta nên dùng phương pháp gì để hướng dẫn, *“tùy bệnh cho thuốc, thuốc đến khỏi bệnh”*.

Chính mình nhất định phải hiểu rõ, phải sáng tỏ, chính mình phải thật sự phát tâm, cứu khổ cứu nạn, cứu độ tất cả chúng sanh, đây là tâm Bồ Tát; phương pháp chính là từ ý nghĩ, lời nói trong đời sống hằng ngày của chính mình, từ chỗ này mà bắt đầu làm. Chúng ta muốn ảnh hưởng đại chúng, ảnh hưởng xã hội này thì phải có tâm nhẫn nại. Phải biết được căn bệnh này đã rất nặng, thời gian đã rất lâu rồi, nhất định không thể trong thời gian ngắn mà có thể thay đổi được; cho nên, mặc dù gặp phải trắc trở cũng không được nản lòng. Tại sao vậy? Giống như dùng thuốc vậy, bệnh vừa mới chữa, chưa có khỏi thì đã nghi ngờ *“tôi làm không được”*, vậy thì bệnh đó của họ sẽ càng nặng hơn, công sức trước đó của bạn sẽ là đổ sông đổ bể, cho nên phải có tâm nhẫn nại, phải có lòng kiên trì, phải có trí tuệ, phải có nghị lực, dũng cảm tiến lên, quyết không lùi bước. Bên này gặp phải chướng ngại, bên khác vẫn còn con đường, con đường nào cũng là con đường sống, cho nên chỉ cần tâm của bạn chân thành, vì chánh pháp, vì chúng sanh thì nhất định sẽ đi tới thành công.

MC: Sư phụ đã hết mực khuyên bảo chúng ta về tính quan trọng của giáo dục, nói cho mọi người chúng ta biết rằng, tất cả mọi việc, thật ra việc nào cũng đều có liên quan đến giáo dục. Sư phụ, xin ngài hãy dạy cho chúng con một chút, giống như lúc nãy ngài đã đặc biệt nói rằng, rất nhiều kinh điển và sách xưa đều có đạo lý của chúng, nhưng dùng trong xã hội bây giờ thì buộc phải tùy cơ ứng biến. Giống như trong Lễ Kí đã từng nói rằng: *“Sau khi cha qua đời không thể đọc sách của cha, bởi hơi tay cha vẫn còn đó; sau khi mẹ qua đời không thể dùng cốc của mẹ, vì hơi thở mẹ vẫn còn vương”* (Phụ một nhi bất năng đọc phụ chi thư, thủ trạch tồn yên nhĩ; mẫu một nhi hoài khuyên bất năng ẩm yên, khẩu trạch chi

khí tồn yên nhĩ), đây chính là nói người đời sau luôn nhớ nghĩ tới người đời trước, cũng là biểu hiện tâm hiếu kính của họ. Nếu đặt vào xã hội hiện nay thì có lẽ sẽ có người nói: *“Chúng ta đối với di vật của người quá cố, rốt cuộc phải nên có thái độ như thế nào thì mới là cách xử lý đúng đắn?”* Lại có người sẽ cho rằng, những đồ này đều là hiện vật của người thân chúng ta, họ đã từng dùng qua, cho nên chúng ta phải đem nó lưu giữ lại đầy đủ. Nhưng có lẽ cũng có người nói, xã hội ngày nay nhà ở rất nhỏ, tắc đất tắc vàng, đồ đạc của mình có lẽ cũng còn không có chỗ để nữa là, nếu cứ đời này qua đời khác tích lũy lại, giữ lại rất nhiều hiện vật của người quá cố thì có phải không gian sinh hoạt của mọi người sẽ càng ngày càng nhỏ còn gì? Cho nên, đối với những di vật đó chúng ta phải nên dùng cách gì để xử lý, dùng tâm thái gì để xử sự mới hợp lý nhất?

Hòa Thượng: Đúng, đây là kỷ niệm, cũng là một sự tôn trọng, thật ra chính là dạy người ta phải tôn trọng người đời trước, kính yêu người đời trước. Biết tôn trọng, biết kính yêu người đời trước thì tất nhiên đối với người hiện tại sẽ không cần phải nói. Cho nên tất cả cũng là vì hiện tiền, việc đó sẽ ảnh hưởng đến xã hội thời nay. Nhưng người nước ngoài không hiểu, họ nói: *“Người Trung Hoa các bạn tưởng niệm tổ tiên, tổ tiên các bạn đã mấy ngàn năm rồi, các bạn hoàn toàn không quen biết họ, tại sao các bạn còn phải thờ cúng họ?”* Họ không hiểu được. Tổ tiên cách rất xa, chưa từng gặp qua, nhưng chúng ta vẫn nhớ đến họ thì làm gì có chuyện không hiểu thuận với cha mẹ hiện tại, mục đích là vì điều này! Có thể hiếu kính cha mẹ mình, thì cũng có thể hiếu kính cha mẹ người khác, cho nên đây là giáo dục, họ không hiểu được thâm ý ở trong đây, trong Phật pháp gọi là *“mật ý”*, đạo lý thâm mật.

Vì vậy tất cả đều bắt đầu làm từ chính mình, làm cho người khác xem, cá nhân phải làm tấm gương tốt cho tất cả mọi người, gia đình phải làm tấm gương tốt cho tất cả các gia đình. Điều này trong lúc giảng kinh chúng tôi cũng thường hay khích lệ các đồng học, mình làm trong ngành nghề nào thì nhất định phải làm ra mô phạm, làm ra tấm gương tốt trong ngành nghề đó, vậy là đúng rồi. Trung Quốc thời xưa dạy về *“ngũ luân thập nghĩa”*, chúng ta là thân phận gì thì phải làm tròn trách nhiệm và nghĩa vụ của thân phận này, đây là điều thuộc về giáo dục, điều này trong Phật pháp chính là đại từ đại bi, thị hiện của Phật, Bồ Tát. Tư tưởng quan niệm của người hiện đại không giống với người thời xưa, tất cả lời nói và việc làm cũng không giống, việc này phải có trí tuệ cao độ thì bạn mới có thể tùy cơ ứng biến, bạn mới có thể làm được viên mãn, đây là một việc tương đối không đơn giản.

Chúng ta không những phải đọc sách xưa mà còn phải hiểu được những suy nghĩ, cách nhìn, việc làm, hành vi của người hiện đại. Các bạn *“bác cổ”*

nhưng không “*thông kim*”, những thứ thời xưa đó không thể lấy dùng cho thời nay. Cho nên nhất định phải biết, bệnh tình, nút thắt của thời bây giờ nằm ở chỗ nào, những nguyên lý nguyên tắc của người xưa phải nên ứng dụng linh hoạt ra sao để tháo gỡ những nút thắt trong hiện tại thì mới sanh ra được hiệu quả chân thật.

Lúc này bạn nhắc đến vấn đề này, đây là một vấn đề xã hội ở ngay trước mắt, trước đây thì không có vấn đề này, trước đây là thế nào? trước đây đất rộng người thưa, còn bây giờ thì thật sự đã bùng nổ dân số. Gia tộc của mỗi một người đều rất lớn, trước đây đều có từ đường, di vật của tổ tiên, trong từ đường có thể có cả phòng kỷ niệm. Nhưng kết cấu xã hội bây giờ thì khác với trước kia, những di vật này ắt phải bỏ đi, nhưng bạn phải có tâm lưu lại vài món đồ đáng nhớ nhất mà không chiếm diện tích quá lớn. Tất nhiên nơi lý tưởng nhất là khu tập thể, khu tập thể nếu có thể được, thì nên có một nơi giống như viện bảo tàng, kiểu như phòng kỷ niệm vậy, có một phòng trưng bày, đây là trong tưởng tượng của chúng tôi, cách làm như vậy rất tốt. Tại sao vậy? Dạy các em nhỏ, người trẻ tuổi trong khu tập thể này của bạn, như vậy rất có ý nghĩa giáo dục.

Cho nên việc “*tế tổ*” hiện nay, việc tế tổ của Trung Quốc đại lục đã bị phế bỏ từ rất lâu rồi, hình như bây giờ cũng dần dần được khôi phục, mấy năm gần đây đang xuất hiện lại. Trong thời kì đại cách mạng văn hóa, hồi đó tôi đang ở Đài Loan, tôi nghe thấy Trung Quốc đại lục đã đem từ đường phá bỏ đi, đốt luôn cả gia phả. Lúc đó, tôi nghe thấy những tin tức này thì rất lo lắng, tôi đã suy nghĩ trong một, hai tuần lễ và cũng nghĩ ra được một cách, từ đường của mỗi dòng họ không còn nữa, hy vọng mỗi một huyện sẽ xây dựng một nhà từ đường trăm họ, tổ tiên của mỗi dòng họ chúng ta đều được thờ cúng trong từ đường đó, như vậy dân tộc của chúng ta sẽ được đoàn kết lại, không giống như từng họ riêng lẻ. Việc cúng tế vào hai mùa xuân thu sẽ do huyện trưởng, thị trưởng làm chủ tế, mỗi dòng họ sẽ cử ra một người đức cao vọng trọng để làm người phụ lễ. Việc cúng tế không được gián đoạn, tổ tiên đều tập trung lại với nhau, tôi đã nghĩ về việc như vậy. Hơn nữa trong lúc giảng kinh tôi cũng có đề cập đến, có khi báo chí, tạp chí cũng có viết một số bài, cũng có người hưởng ứng, nhưng mãi vẫn chưa thực hiện được.

Tôi đã có suy nghĩ này hơn 20 năm rồi, đến năm nay, cuối cùng cũng đã thành hiện thực, ở Hồng Kông tôi có xây dựng một “Kỷ Niệm Đường Tổ Tiên Vạn Họ Dân Tộc Trung Hoa”, tôi đã thành lập một cơ cấu như vậy. Khi đi tìm kiếm các dòng họ Trung Quốc thì mới phát hiện ra không phải là trăm họ, hiện nay tôi đã tìm được cả hơn 12.000 họ, nghe nói tổng cộng các họ có lẽ vượt hơn 22.000, hiện nay vẫn đang tiếp tục tìm. Bây giờ trong “Kỷ niệm đường” này có

hơn 12.000 bài vị, bài vị của tổ tiên mỗi gia tộc. Lúc làm lễ khai mạc, bởi vì chỗ đó không lớn, quý vị cũng biết ở Hồng Kông tắc đất tắc vàng, Trung Quốc đại lục cũng có một số giáo thọ, họ có “Học Hội Khổng Tử”, cũng đã cử người đến tham gia. Có một hậu nhân đời thứ 77 của Khổng Lão Phu Tử tên là Khổng Đức Dung, có lẽ là cùng vai vế với Khổng Đức Thành, cũng đến tham gia, mọi người vô cùng hoan hỉ. Chúng tôi hy vọng sẽ tiếp tục phát triển từ chỗ này.

Hiện nay ở Australia, trong Tinh tông học viện Australia cũng có một “Kỷ niệm đường tổ tiên vạn họ”, đến tháng chín thì bài vị tổ tiên đều có thể làm xong, tinh tế hơn Hồng Kông một chút. Cho nên mới đề xướng, hy vọng chúng ta ở hải ngoại, chỉ cần chỗ nào có người Trung Quốc thì chúng ta đều có kỷ niệm đường như vậy, đây là một việc giáo dục cực kì tốt, dạy hiếu. Hy vọng Trung Quốc đại lục sau này ở mỗi huyện cũng đều có kỷ niệm đường tổ tiên vạn họ, chúng tôi đang hết lòng nỗ lực thúc đẩy. Trong khu tập thể, tương lai nhất định sẽ hình thành một phương thức sinh hoạt hiện đại hóa như vậy, tức là mỗi một khu dân cư đều có một khu tập thể, trong khu tập thể đó nên có trung tâm hoạt động, nên có thư viện, nên có phòng trưng bày hiện vật. Vậy thì những đồ vật mà tổ tiên chúng ta để lại đều có thể trưng bày ở đó, có đề rõ chú thích, để cho các bạn trẻ nhìn thấy, bản thân chúng ta cũng phải thường xuyên quan tâm. Phương pháp này có thể làm được, đây đều là cách giải quyết. Cho nên nhất định phải khiến người ta có thể thường xuyên nhớ đến ân đức của tổ tiên.

Việc truyền thừa, phát dương quang đại văn hóa đang đặt trên đôi vai của chính chúng ta, những thế hệ hậu bối. Cho nên tôi cũng thường nói, không cần biết sự nghiệp của bản thân bạn huy hoàng đến đâu đi nữa, nếu như không có người kế thừa thì thành tựu của bạn cũng là con số không, bên dưới nhất định phải có người kế thừa. Gia đình có người kế thừa thì gia nghiệp mới không bị đứt đoạn, sự nghiệp cũng là như vậy, quốc gia trước đây cũng là như vậy, cho nên sau đại lễ lên ngôi của hoàng đế thì việc lớn đầu tiên chính là lập Thái tử, chọn ra người kế thừa, đời đời truyền thừa, đó là sự nghiệp của họ. Nếu như không có một người kế thừa tốt thì sự nghiệp họ liền bị diệt mất, thành tựu đó của họ sẽ về số không, điều này vô cùng, vô cùng quan trọng.

MC: Sư phụ, ngài đã nhắc đến vấn đề kế thừa, ở đây chúng con cũng có một vấn đề liên quan muốn thỉnh giáo ngài, người Trung Quốc chúng ta thường nói: “*Bất hiếu có ba điều, không con nối dõi là lớn nhất*” (Bất hiếu hữu tam, vô hậu vi đại), nhưng hiện nay có rất nhiều cặp vợ chồng không có con, nhờ vào việc phát triển của khoa học mà họ đã dùng đến phương pháp thụ tinh nhân tạo. Theo như ngài thấy thì cách làm như vậy có trái với tự nhiên không? Có trái với nhân quả không? Ngoài ra còn nói, giả sử có một số cặp vợ chồng, thậm chí khi họ đã

nhờ đến khoa học rồi nhưng vẫn không cách nào thụ thai được, thì lúc này họ phải nên nhìn nhận vấn đề này như thế nào? Có thể mời ngài khai thị cho mọi người, để giúp cho mọi người hiểu rõ được vấn đề không ạ?

Hòa Thượng: Đúng. Con người không thể làm trái với tự nhiên. Trái nghịch tự nhiên, người bây giờ nói là “*nhân định thắng thiên*”, chiến thắng tự nhiên, không sai, biểu hiện bên ngoài thì hình như các bạn đã chiến thắng tự nhiên, nhưng tai họa mà tự nhiên sẽ mang đến cho bạn, đó là hủy hoại tất cả mọi thứ. Cho nên đến sau cùng, khi tổng kết lại thì vẫn là tự nhiên chiến thắng, chúng ta vẫn không có cách gì chiến thắng, vẫn phải thất bại hoàn toàn trước tự nhiên. Thế nên cổ thánh tiên hiền dạy chúng ta phải tùy thuận tự nhiên. Lấy ví dụ đơn giản nhất chính là việc ăn uống, tại sao người bây giờ lại nhiều bệnh tật như vậy? Trái nghịch với tự nhiên, cho nên họ mới sinh bệnh. Lão tổ tiên Trung Quốc thời xưa của chúng ta, đã dạy cho chúng ta cách sống, ăn uống thì phải nên ăn những thứ gì? Tháng này nên ăn cái gì? Các bạn xem thời vụ trong Lễ Kí, nói cho chúng ta biết, tháng nào sẽ có những loại nông sản nào sanh trưởng, bạn chỉ nên ăn những nông sản trong tháng đó. Rau củ quả nhất định phải ăn những loại trong tháng đó, hơn nữa phải ăn như thế nào? Ăn những loại trong vùng đó, trong vùng nó có giới hạn, không được vượt quá 30 km, ăn trong vòng 30 km, trong vòng 30 km là tính từ nơi mình sống, cùng với nông sản trong tháng để nuôi dưỡng con người là tốt nhất, người Trung Quốc hiểu được. Trong “*Lã Thị Xuân Thu*” cũng nói được rất rõ ràng, không phải không có đạo lý, không phải là mê tín. Người bây giờ cứ thích ăn ngon, không chú trọng dưỡng sinh, ra ngoài mua những đồ nhập khẩu, cứ ăn những thứ bên ngoài, không phải những loại trồng ở địa phương mình, cũng không phải ăn theo mùa, làm sao không bị bệnh cho được! Những kiến thức phổ thông này hiện nay không có người nói, mọi người thật sự là mơ hồ không biết, những điều này các thầy thuốc Trung y đều biết, họ đều hiểu được.

Hiện nay chúng tôi ở nước ngoài, khi ở nước ngoài, nhất là Australia, Australia đất rộng người thưa, diện tích của nó cũng lớn khoảng bằng nước Mỹ, ngoài Alaska ra thì cũng lớn như nước Mỹ vậy, có lẽ dân số chỉ tầm 19 triệu người, không đông bằng Đài Loan, cho nên đất đai ở đó không đắt đỏ, rất dễ mua được đất đai. Chúng tôi đến Australia thì cảm thấy vùng đất này thật sự là một vùng Tịnh độ còn sót lại sau cùng trên trái đất hiện nay. Australia, New Zealand thật sự là một vùng Tịnh độ, môi trường thiên nhiên ở đó hoàn toàn chưa bị phá hoại. Chúng tôi ở đó tự mình trồng trọt, chúng tôi đã trồng khoảng mười mấy loại, gần hai chục loại, cho nên có thể nói là 2/3 thực phẩm mà chúng tôi ăn đều là do chúng tôi tự trồng, số thực phẩm mua từ bên ngoài càng ngày càng ít. Hiện tại chúng tôi còn nghĩ đến việc trồng lương thực, lương thực chủ yếu là gạo, Australia là quốc gia nông nghiệp, đất nước trồng trọt chăn nuôi, việc này rất dễ

làm được. Bản thân chúng tôi muốn trồng, có thể trồng ngô để làm thực phẩm chính, trồng khoai tây, khoai lang, những thứ này đều có thể dùng làm thực phẩm chính. Đất đai của chúng tôi cũng rất là lớn, cho nên có ba vườn rau, hy vọng sau này có thể tự cung tự cấp. Đó cũng là làm ra tấm gương tốt cho mọi người xem, những thứ chúng tôi ăn là lành mạnh nhất, bây giờ gọi là thực phẩm hữu cơ, chúng tôi không dùng phân hóa học, chúng tôi không dùng thuốc sâu, những loài côn trùng có hại, chúng tôi chung sống với chúng rất tốt, chúng tôi yêu thương chúng, chúng cũng yêu thương chúng tôi, nhất định không làm hại lẫn nhau.

MC: Vâng, hôm nay Sư phụ đã nói với chúng ta rất nhiều về tầm quan trọng của việc giáo dục, và ngài cũng đã nói cho chúng ta biết ý nghĩa thật sự của hiếu đạo. Hy vọng quý vị đại đức, cư sĩ hôm nay sau khi nghe xong khai thị của Sư phụ thì đều có thể vui vẻ bình an, mọi việc tốt đẹp. Chúng con lại một lần nữa cảm ơn Sư phụ đã khai thị cho chúng con. Xin cảm ơn Sư phụ!

Hòa Thượng: Cảm ơn mọi người.